

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Bakalářská práce

Lidová píseň jako prostředek rozvoje dramatických a sociálních dovedností dětí v předškolním věku

Vypracovala: Květoslava Koktavá

Vedoucí práce: Mgr. Petra Waldaufová

České Budějovice 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne 31. března 2022

Květoslava Koptavá v.r.

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Petře Waldaufové za odborné vedení, ochotu, cenné rady, trpělivý přístup a čas poskytnutý během zpracování mé práce.

Abstrakt

Bakalářská práce se věnuje tématu Lidová píseň jako prostředek rozvoje dramatických a sociálních dovedností dětí v předškolním věku. V teoretické části se práce zabývá charakteristikou současného pojetí předškolního vzdělávání s ohledem na dramatickou a hudební výchovu, dramatickou výchovu a jejím vymezením, sociálním učením a prosociálním chováním dětí předškolního věku. Ve druhé části autorka popisuje hudební činnosti a píseň jako motivační činitel k rozvoji sociálních dovedností. V praktické části je vytvořený program postavený na práci s lidovou písní prostřednictvím metod dramatické výchovy, který podporuje rozvoj sociálních dovedností a prosociálního chování. V průběhu realizace činností a následné podrobné reflexe je využito metody pozorování, rozhovoru a analýzy edukačních materiálů. Každá část je podrobně reflektována s ohledem na konkrétní vzdělávací výstupy každého dítěte.

Klíčová slova

Lidová píseň, dramatické činnosti, hudební činnosti, RVP PV.

Abstract

Bachelor thesis deals with the topic Folk song as a means of developing dramatic and social skills of preschool children. The theoretical part deals with the characteristics of the current concept of preschool education with regard to drama and music education and its definition, social learning prosocial behaviour of preschool children. In the second part, author describes musical activities and song as a motivating factor for the development of social skills. In the practical part, a program is created based on working with folk songs through the methods of drama education, which supports the development of social skills and prosocial behaviour. During the implementation of activities and subsequent detailed reflection, the method of observation, interview and analysis of educational materials is used. Each part is reflected in detail regarding the specific educational outcomes of each child.

Key words

Folk song, dramatic activities, musical activities, framework educational program for preschool education (RVP PV).

Obsah

Obsah	6
ÚVOD	8
TEORETICKÁ VÝCHODISKA	9
1 Charakteristika současného pojetí předškolního vzdělávání s ohledem na dramatickou a hudební výchovu	9
1.1 Dítě a jeho tělo.....	9
1.2 Dítě a jeho psychika	10
1.3 Dítě a ten druhý	11
1.4 Dítě a společnost.....	12
1.5 Dítě a svět	12
2 Dramatická výchova v mateřské škole.....	13
2.1 Pojem dramatická výchova	14
2.2 Cíle dramatické výchovy	15
2.3 Metody a techniky dramatické výchovy	16
2.4 Sociální učení a prosociální chování	19
3 Hudební činnosti v mateřské škole	21
3.1 Instrumentální činnosti.....	21
3.2 Poslechové činnosti	23
3.3 Hudebně-pohybové činnosti.....	24
3.4 Pěvecké činnosti	26
4 Lidová píseň	28
4.1 Obecná charakteristika lidové písně.....	28
4.2 Práce s lidovou písní	29
4.3 Dětské lidové písně	30
4.4 Píseň jako motivační činitel k rozvoji sociálních dovedností	30
Lidová píseň v mateřské škole	32
5 Cíl praktické práce.....	32
5.1 Charakteristika třídy.....	32
5.2 Metodika	33
5.3 Příprava programu	34
5.4 Realizace programu	35
5.5 Hodnocení realizace – Sebereflexe.....	51
6 DISKUZE.....	53

ZÁVĚR.....	55
Seznam použité literatury a zdroje	57
Seznam příloh	60

ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala lidovou píseň s využitím dramatických činností, protože mě samotnou zajímalo, jak se dá propojit lidová píseň s dramatickými prvky v mateřské škole. Láska k hudbě mě provázela už od útlého věku, jelikož můj pradědeček hrál na trumpetu a hudba samotná byla vždy součástí naší rodiny. Sama se v současné době snažím předávat lásku k hudbě dětem, se kterými se setkávám. Divadelní a dramatická výchova obecně je při vývoji předškolních dětí také velice důležitá. Pomocí různých her lze přirozenou cestou odstranit například řečové vady, nesprávnou artikulaci, rozvoj poznání, empatické cítění či posílit vztah s učitelkou a ostatními dětmi.

V teoretické části se budu zabývat charakteristikou současného pojetí předškolního vzdělávání s ohledem na dramatickou a hudební výchovu, dramatickou výchovou a jejím vymezením, sociálním učením a prosociálním chováním dětí předškolního věku. V praktické části sestavím vzdělávací program, kde propojím lidovou píseň s dramatickými činnostmi.

Cílem této bakalářské práce je poukázat na možnosti propojení hudebních a dramatických činností k rozvoji sociálních dovedností dětí v předškolním věku skrze lidovou píseň.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

1 Charakteristika současného pojetí předškolního vzdělávání s ohledem na dramatickou a hudební výchovu

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále jen „RVP PV“) má pět vzdělávacích oblastí: biologickou, psychologickou, interpersonální, sociálně-kulturní a environmentální. Pomocí těchto oblastí naplňujeme vzdělávací nabídku dítěte. Pro dítě je nejlepší učit se hrou, která ho baví a pomocí níž se zároveň učí – spolupracuje s dětmi, poznává nové věci a nabývá zkušenosti. V mateřské škole je podle mého názoru dramatická výchova důležitá, protože děti u ní projevují své pocity, zatímco v hudební výchově se učí zapamatovat si písničku, kterou rády zpívají. Škola hrou jako způsob výuky je pro ně v předškolním věku nejlepší.

1.1 Dítě a jeho tělo

V oblasti dítě a jeho tělo bychom se měli soustředit na správné držení těla, relaxování a rozvoj motoriky. Neméně důležitá je i dechová část, kde se děti naučí správně dýchat. V hudbě využíváme i tempo, které lze základně rozdělit na pomalé a rychlé. Poslechem nebo zpěvem pomalé hudby se můžeme více uvolnit a relaxovat, zatímco u rychlé hudby máme chuť běhat a dostat ze sebe všechnu energii. Hudba má i své stinné stránky, jednou z nich může být porucha sluchu. Tento problém ovšem nebývá v mateřské škole tak častý.

V této oblasti dále vedeme děti ke správným životním návykům. Zpěv napomáhá ke správnému dýchání a relaxaci organismu, naproti tomu pohyb může pomoci při práci s hyperaktivními dětmi a zároveň k uvolnění psychického napětí. Děti se učí orientaci v prostoru, části lidského těla a napodobování pohybu.

Hra na hudební nástroj slouží k základům rozvoje zdokonalování rytmizace. Pomocí nástroje děti procvičují hrubou i jemnou motoriku. Poslech hudby může dobře sloužit k relaxaci, zároveň můžeme k poslechu využít i pohyb. Dramatická výchova je spojená z velké části s pohybem, proto je vhodné spojit část hudební a dramatickou (RVP PV 2021).

1.2 Dítě a jeho psychika

Oblast dítě a jeho psychika dělíme na jazyk a řeč; poznávací schopnosti a funkce; představivost a fantazie; myšlenkové operace; sebepojetí, city a vůle. Tato oblast je důležitá k rozvoji jazyka a řeči, sebepojetí, sebevyjádření, podpoře duševní pohody, zdatnosti apod.

1) Jazyk a řeč

Děti se učí naslouchat, vnímat a porozumět. Pomocí říkadla u dětí rozvíjíme slovní zásobu a artikuluje. Posloucháme hudbu a poté rozebíráme, jak písnička na děti působila. Zda byla pomalá, rychlá, hlasitá atd. Děti vyjadřují své pocity o hudbě, kterou slyšely a tím rozvíjí slovní zásobu. Zpěv pomáhá i při logopedických vadách. Už v nejmenším věku se děti pokouší zpívat v rámci tzv. broukání. Pokud se bavíme o zpěvu, jedná se o verbální činnosti. Dále existují i činnosti neverbální, mezi které patří pohyb, pomocí něhož mohou děti spojit říkadlo, básničku či písničku s pohybovou činností. Do skupiny neverbální komunikace řadíme také hru na hudební nástroj, zde děti učíme s nástroji zacházet. Jako poslední uvádím poslech hudby – pro děti znamená mnohé. Mohou tančit do rytmu či namalovat, co se podle nich v hudbě skrývá. Seznamují se se zvuky a pokouší se hádat, o co se jedná. V této podoblasti se naučí diskutovat nebo vyprávět o pohádce, kterou viděly nebo slyšely.

2) Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie

V této oblasti nejvíce využíváme improvizaci. Děti se pokouší hrát na hudební nástroje nebo poznávat píseň podle melodie. Vyjadřují své pocity a snaží se predikovat, jak daná písnička nebo pohádka dopadne. V kolektivu se společně snažíme rozvíjet jejich představivost, důležité je uznávat každý nápad, aby se děti mohly vyjádřit a měly pocit, že budou vyslechnuty, ať už bude jejich návrh jakýkoli.

Pomocí několika písní nebo pohádek lze hledat rozdíly mezi nimi. Děti se mohou samy zapojit do procesu dramatizace tím, že navrhnou, co by se mohlo v příběhu nebo písni odehrávat, stejně tak lze tento postup využít při dramatizaci pohádky.

Dále se zabýváme hrou na otázku a odpověď. Do této oblasti patří i tzv. Orffovy nástroje, které jsou v mateřské škole hojně využívány, zejména k improvizaci. S dětmi je dobré si o nástroji něco povědět a poté se pokusit hledat různé tóny, popř. je napodobovat.

V rámci poslechu se děti soustředí, společně rozvíjíme sluchové poznání. Dále nám může pro tuto činnost dobře posloužit například CD přehrávač. Většina dětí je na tyto přístroje zvyklá, a je proto vhodné je využít. Po ukázce všichni vyjadřují svůj názor na hudbu, pohádku či příběh, který právě slyšely.

3) Sebepojetí, city a vůle

V této podoblasti se věnujeme sebepojetí, citům a vůli. Učíme se prožívat hudbu, být sebevědomý, uvědomit si rozdíl mezi radostí a smutkem. Pokud dítěti správně podáme nadšení k hudbě, může pocítit radost, motivaci apod. Důležité je najít na dítěti to, co mu opravdu jde – pokud nevykání ve zpěvu, je třeba hledat jiný obor – například hru na hudební nástroj. Každopádně samotná činnost musí dítě bavit, jinak postupem času ztratí zájem.

Děti se obecně při hudbě více soustředí. Pokud hrají na hudební nástroj, učí se dodržovat pravidla – každý jedinec je individuální a je třeba věnovat se každému podle jeho potřeb. Pomocí těchto činností se děti učí být sebevědomé a mít radost, že něco dokázaly. Pohybová, vokální a poslechová improvizace je pro děti důležitá, jelikož se mohou vyjádřit podle své potřeby. V rámci dramatické improvizace může dítě předvést, jak se dnes cítí (RVP PV, 2021).

1.3 Dítě a ten druhý

V oblasti dítě a ten druhý se dítě učí zapojit se do kolektivu, spolupracovat s ostatními dětmi a navazovat s nimi kontakt. Hudba je pro děti v mateřské škole velmi důležitá, protože se u ní odreagují a snaží se být pozitivní. U pohybu jsou děti ve vzájemném kontaktu, domlouvají se, jak budou stát, co budou napodobovat, jak budou tančit atd. Důležité je učit se respektovat jeden druhého – naslouchat, jaký kdo má názor. Například při hře na nástroj děti diskutují, kdo si půjčí jaký nástroj, respektují se. Při dramatizaci pohádky se musí dohodnout, kdo koho bude hrát. Učíme děti zásadám společenského chování, což je důležité při vystupování na veřejnosti (RVP PV, 2021).

1.4 Dítě a společnost

Oblast dítě a společnost se zabývá tradicemi, jelikož každé dítě zná určitě nějakou písničku nebo pohádku, která se pojí s Vánoce, Velikonoce apod. V rámci této oblasti se děti učí společenskému chování. Jedná se např. o vystoupení na veřejných akcích, besídky pro rodiče a jiné. Obecně se zaměřujeme spíše na lidové písně, které jsou pro děti známé. Pomocí lidových písní se učí poznávat tradice a zvyky. Můžeme využít vhodné pohybové hry, které jsou vázány k tradičním svátkům. Děti se učí spolupracovat a chovat se na veřejnosti slušně (RVP PV, 2021).

1.5 Dítě a svět

V oblasti dítě a svět se dozvídáme nové informace o různých kulturách a zemích. Pomocí hudebních činností můžeme pustit hudbu z jiného kraje, aby děti poznaly jinou kulturu. Oblast je zaměřena také na environmentální výchovu, tudíž je vhodné využívat písně s přírodní tematikou. Co se týče pohybových činností, využíváme např. africké či romské tance. K poslechu je dobré využít i vážnou hudbu autorů jako je například Vivaldi, Beethoven atd. V rámci dramatické výchovy lze přečíst příběh o zemi, která má jinou tradici a diskutovat, v čem jsou tradice jiné (RVP PV, 2021).

2 Dramatická výchova v mateřské škole

Dramatická výchova patří do estetického oboru. Sem můžeme zařadit hudební činnosti, taneční činnosti a dětskou literaturu. Dramatickou výchovu můžeme znát i pod pojmem tvořivá dramatika. Pro děti je dramatika v mateřské škole důležitá, mohou v ní prožívat své pocity.

Dramatickou výchovu lze rozdělit na dva základní procesy:

- a) osobnostní a individuální rozvoj
- b) sociální rozvoj

Při osobnostním a individuálním rozvoji dítě vnímá sebe a okolní prostředí. Snaží se být tvořivé, má představivost a fantazii, plynule komunikuje. Postupem času už nemá strach, nepociťuje trému apod. Rozvíjíme verbální a neverbální komunikaci. U verbální komunikace dítě mluví, zatímco u neverbální se projevuje pohybem, mimikou atd. Učí se naslouchat druhým, v sociálním rozvoji se soustředí na sebe – poznává sebe samo. Snaží se být pozitivní, tvoří si sebevědomí. Každé dítě je jiné, jinak se projevuje, ale základem je fakt, že projevit se může každý. Je dobré děti správně namotivovat, aby věděly, že jsme zde pro ně. Mají vždy možnost vstoupit do problematiky, kterou zrovna řešíme a vyjádřit svůj názor. Důležitá je také hra, u které se učí kooperativnímu učení. Příkladem může být hra na rodinu. Zde si mohou děti vyzkoušet situace, jaké to je být rodičem a co to obnáší. Mohou se v rámci hry vžít do různé role, která je pro život důležitá nebo kterou vidí v oblíbené pohádce či doma. V rámci hry si navzájem předávají různé zkušenosti, postřehy a vnímají ostatní kamarády. Hra má být pro dítě svobodná a nemůžeme je do ní nutit. Stejně důležitý je také odpočinek. Dítě by mělo mít v mateřské škole na všechno dost času a není dobré spěchat, zvláště u dětí velmi citově vázaných na rodiče. Je zapotřebí respektovat individuální potřeby dítěte. V rámci dramatické výchovy je dobré dětem vysvětlit pojmy dobro a zlo. I když to někteří znají z pohádek, přesto bychom neměli vysvětlení zanedbat.

Dramatická výchova nesouvisí pouze s dramatisací pohádky, příběhu nebo písně, může to být také schopnost vnímat sebe sama, naslouchat ostatním, vžít se do role v rámci volné hry, která je pro děti asi nejpřirozenější (Svobodová, Švejdová, 2011).

2.1 Pojem dramatická výchova

Dramatickou výchovu lze vymezit jako jeden z pěti oborů estetické výchovy (společně s hudební, výtvarnou, literární a pohybově taneční) a výchovy uměním, v němž se pracuje s prostředky a postupy divadelního umění, zejména pak dramatickou hrou. Ve skutečnosti je problematika dramatické výchovy mnohem složitější a současné definice nejsou jednoznačné. Zejména je důležité zaměřit se na historické souvislosti. Mám na mysli konec zavádění školských metod a nepřiměřených intelektuálních požadavků na děti, plnění „pětileté“ bylo svým způsobem nutné plnit i v mateřských školách, protože na „socialistickou mládež, která buduje svět pro lepší zítřky“ byly kladeny vysoké nároky. Tato doba je naštěstí minulostí a demokratické uspořádání státu dalo předškolnímu vzdělávání jasné hodnoty a cíle, které umožňují vyjít vstříc potřebám a zájmům dětí, bez rozdílu jejich politického smýšlení (Amirová, Fiedlerová, Rejchrtová, 2019).

Bláhová (1996, s. 22) uvádí: „Dramatická výchova je obor zabývající se osobnostně sociálním učením. V jejím obsahu a metodách se prolínají poznatky a principy především z oboru dramatických umění, pedagogiky a psychologie. Základním stavebním kamenem, s nímž dramatická výchova pracuje, je fiktivně navozená dramatická situace založená na mezilidské interakci a využívající simulačních a rolových her k aktivnímu poznávání světa člověka, společnosti a sama sebe.“

Naproti tomu pedagogický slovník předkládá tuto definici vztahující se přímo k procesu vzdělávání: „Dramatická výchova je využívání dramatizace, tj. prvků a postupů dramatického umění ve výchově a vzdělávání. Je prostředkem podporujícím osobnostní a sociální rozvoj žáků. Využívá dramatické inspirace a schopnosti člověka jednat v navozených situacích obdobně jako ve skutečných. Vytváří pro žáky příležitost znovu prožívat nebo zažívat situace, s nimiž se setkávají nebo mohou setkat v životě. Učí je orientovat se v nich, hledat řešení a rozhodovat se, přijímat různé role, lépe projevat a chápat city, myšlenky, názory a motivy jednání jiných lidí. Podporuje hledání společných hodnot, vzájemné porozumění a spolupráci. Významnou funkci plní hlavně v předškolní výchově a na prvním stupni základní školy.“ (Průcha a kol., 2003, s. 50)

Můžeme tedy říci, že se jedná o určitý tvořivý proces, při kterém ze strany dětí dochází ke zkoumání daného tématu a vytváření vlastních názorů ve spojení s ostatními

osobami, a to skrze jejich vlastní prožitek a na základě vlastní činnosti. Tento proces napomáhá rozvoji jednak tvořivosti, ale i například intelektuální složky, komunikace, rozhodnosti nebo tolerance. Od účastníků se už zpočátku očekává určitá přirozená aktivita, díky které se nenásilnou formou stávají součástí činnosti, a to zejména s pomocí základních divadelních prvků. Jedním z nich jsou také lidské emoce. Tvoří jakýsi základ lidského jednání – mají vliv na chování člověka v daných životních situacích. Díky tomu dochází k rozvoji zodpovědnosti za rozhodnutí – tato zodpovědnost se bude sice ještě během života vyvíjet, proto je důležité s tímto typem výchovy začínat už v předškolním věku (Bláhová, 1996).

Současná mateřská škola má ideální prostor a podmínky a nejpřirozenějším projevem dětí v předškolním věku je hra, je právě zapojení dramatické činnosti do aktivit klíčové a napomáhá tak ke správnému osobnostnímu rozvoji jak daného jedince, tak i kolektivu (Svobodová, Švejnová, 2011).

2.2 Cíle dramatické výchovy

„Dramatická výchova v období předškolního věku by měla uvést dítě do prostředí divadelního umění a naučit jej porozumět dramatickosti a divadlu, uvědoměle umění vnímat a zajímat se o něj. Seznámit jej s hrou v roli, jež napomáhá nácvičku přirozeného jednání v improvizaci s dramatickým konfliktem.“ (Metodický portál RVP.cz)

Je třeba, aby si pedagog vždy na začátku určil nějaký cíl, kterého chce dosáhnout. Primárně by mělo jít o naplnění pedagogických cílů. Ty úzce souvisí s plánováním – s dobrou a komplexní realizací cílů souvisí i tzv. plán vzdělávacích činností. Občas se ale může stát, že ne vše jde podle našich plánů a představ (Svobodová a kol., 2010).

„Vzdělávací cíle se odvíjí z RVP PV:

- rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání
- osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost
- získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí“ (RVP PV, 2021, s. 10).

Podle (Metodického portálu RVP.cz) cíle dramatické výchovy rozdělujeme na tři roviny:

1) rovina dramatická

- dovednosti v dramatické oblasti
- porozumění dramatičnosti a divadlu
- vnímání umění a zájem o něj

2) rovina sociální

- struktura dynamiky a vztahu ke skupině
- kooperace
- poznávání světa, života a lidí

3) rovina osobnostní

- rozvíjí pozornost, vnímání, myšlení, komunikaci, emoce a vůli (psychické funkce)
- rozvíjí inteligenci, tvořivost a schopnosti
- vlastní motivace a zájem o dramatické umění
- hodnotový žebříček, postoje

2.3 Metody a techniky dramatické výchovy

Pojmy metoda a technika

Pojmy metoda a technika nejsou v dramatické výchově ještě zcela objasněny. Metoda nás většinou vede k cíli, ale cesta může být někdy odlišná. Abychom se mohli dostat k cíli, musíme si nejdříve ujasnit skutečnosti, které nás posunou dál. Metoda je většinou dlouhá a široká. Zatímco technika je užší a konkrétnější. Valenta (2008, s. 47) uvádí: „Metoda výchovy a vyučování je určitý způsob činností, kterým se žáci zmocňují v průběhu edukační akce určitého učiva tak, že u nich (ideálně) nastává učení a z něj vyplývající osvojení učiva; spojitě s tím tvoří jev zvaný ‚metoda‘ též činnosti učitele, kterým je žákova činnost, respektive žákovo učení navozováno a řízeno; tyto činnosti žáka i učitele tvoří (ideálně) společný celek, jímž je naplňován výchovný a vzdělávací cíl.“

Zde uvádím několik metod vhodných pro děti v předškolním věku podle Svobodové a Švejdové (2011):

1) Asociační kruh

Asociační kruh je hlavně o fantazii a představivosti. Děti např. řeknou, co je napadne, když se řekne... apod. Dáváme jim prostor, aby se projevily samy.

2) Práce s rekvizitou

Práce s rekvizitou je už lépe představitelná, protože děti předmět vidí a mohou si na něho sáhnout. Tady můžeme využít větu např. „Kdyby to nebylo... mohlo by to být...“.

3) Narativní pantomima

Narativní pantomima je pro děti důležitá – vychází ze spontánní dětské hry. Tato činnost je v mateřské škole oblíbená a důležitá.

4) Simultánní pantomimická ilustrace

Tato technika se využívá v rámci básniček, říkadel a písniček. V mateřské škole je dobré, když si děti zkusí vymyslet pohyb samy.

5) Diskuse

Diskuse může sloužit k filozofování dětí. Pokládáme dětem otevřené otázky, aby na ně neodpovídaly pouze ano či ne.

6) Hra v roli

Hra v roli vychází ze spontánní hry dětí, protože pro ně není žádný problém stát se maminkou, kočičkou apod. Tuto techniku rozdělujeme do tří základních typů.

a) Simulace

Simulaci děti využívají při volné hře. Hrají nějakou hru, kterou si samy zvolí, ale zároveň jsou samy sebou.

b) Alterace

Dítě roli ztvárňuje svými charakteristickými vlastnostmi. Roli hraje tak, jak by se samo chovalo.

c) Charakterizace

V charakterizaci děti ztvárňují roli pomocí převleků, protože se lépe vžijí do role. Pro děti v mateřské škole se jedná o nejtěžší hru v roli.

7) Improvizace

Improvizace v mateřské škole znamená, že dítě nemá nic připraveného a improvizuje bez domluvy nebo přípravy. Když řekneme dítěti, co má dělat, už se nejedná o improvizaci.

8) Štronzo

Štronzo zná snad každý v mateřské škole a patří mezi oblíbenou metodu pro učitelky. Děti se za zvuku hudby pohybují dle své volby. Tančí, běhají, poskakují nebo jen chodí. Jakmile hudba přestane hrát, "zkamení", udělají sochu.

9) Živý obraz

Živý obraz je na způsob štronza. Může vznikat pomocí zadání, obrazu apod. Děti ztvární např. pec atd. Musíme dávat pozor, aby děti nebyly bez pohybu dlouho.

10) Oživlé štronzo

Děti předvádí příběh nebo píseň. Když písnička skončí, děti zůstanou stát jako sochy. Pokud zazvoní signál, mohou pokračovat.

11) Vnitřní hlasy

Tato technika je spíše pro starší děti, protože pro mladší by mohla být těžká. Rozvíjí se formulace vlastních myšlenek a děti se učí být empatické.

12) Horká židle

Horkou židli umístíme doprostřed kruhu a jedno dítě si na ní sedne. Ostatní mu dávají otázky. Je důležité hned na začátku říct, že dítě může ze židle kdykoliv odejít.

13) Reflexe

Reflexe patří mezi důležitou část, protože se s dětmi bavíme, jak se nám činnost povedla, co se nám líbilo, co nás bavilo atd. Dostáváme tímto způsobem zpětnou vazbu.

14) Postojová osa (škála)

Postojovou škálu můžeme v mateřské škole využít každý den a v různých situacích. Děti se rozhodují, jestli postoupí dál nebo zůstanou stát. Využijeme jí například při otázce „Jaký máte dnes den?“

15) Tvůrčí psaní

V rámci tvůrčího psaní zapojujeme děti, aby vymýšlely svůj vlastní příběh, písničku či básničku. Tvůrčí psaní lze zároveň použít jako reflexi.

16) Zástupné předměty a loutky

Zástupné předměty využíváme v mateřské škole neustále v rámci dramatické výchovy. Používáme různé zastupující předměty, aby se děti více ztotožnily s rolí, kterou hrají. Loutku můžeme použít jako symbol nebo talisman.

17) Zvukový kruh, zvuková koláž

V této technice je naším úkolem navodit atmosféru pro pocit dětí v různých prostředích, např. v lese, kde houká sova nebo při počasí za bouřky. Ve zvukovém kruhu či koláži můžeme pracovat s velkou skupinou, protože všichni mají možnost si atmosféru užít.

18) Zrcadla

Zrcadlo slouží k napodobení dětských cviků nebo činností. Při této technice je důležité soustředění a zklidnění. Pracovat můžeme ve velké skupině nebo ve dvojicích.

19) Navození prožitku v simulovaných podmínkách

V této metodě zkoumáme tzv. prožitkové učení. Děti si mohou vyzkoušet, jak se cítila jejich oblíbená postava v pohádce např. v bedně atd. Děti k aktivitě nenutíme.

2.4 Sociální učení a prosociální chování

„Učení, které se (na rozdíl od individuálního učení o samotě) uskutečňuje v sociálních situacích, v intervenci s jinými lidmi. Jedinec si osvojuje sociální zkušenosti a snaží se je využívat. Výsledkem je osvojení si určitých sociálních rolí, postojů, rozhodovacích strategií, způsobů chování a jednání. Sociální učení může mít různé podoby: observační učení, nápodoba vzoru (napodobuje se chování, postoje, emocionální reakce, způsob uvažování a rozhodování) apod. Sociální faktory mohou učení napomáhat, ale někdy ho též tlumit či blokovat.“ (Průcha, 2001, s. 273)

Sociální učení se spojuje s nápodobou nebo identifikací. Přičemž nápodoba je chování, které jedinec přebírá od ostatních. Identifikace je spojená s nápodobou. Dítě má vzor a chce se chovat podle něho. Identifikace je nejčastější způsob sociálního učení (Řezáč, 1998).

Prosociální chování je kladné chování k druhým lidem, to znamená, že se snaží pomáhat druhým lidem, neočekáváme užitek pro sebe. Toto chování se označuje jako altruismus. Abychom věděli, jak se máme prosociálně si musíme zapamatovat tyto věci. Jako první

je zvládnout porozumět a pochopit člověka z jeho pohledu. Jako druhé je morální usuzování. Základ pro prosociální chování je empatie. Pokud jsme empatičtí, lépe se vžijeme do druhého člověka, tím ho i pochopíme. Důležité je znát i sociální pravidla a normy. V rámci dramatické výchovy se děti mohou vžít do různých rolí, které mohou být kladné, záporné, zároveň si mohou vyzkoušet takové situace., které dítěti pomáhají chápat okolní svět (Svobodová, 2012).

3 Hudební činnosti v mateřské škole

S hudbou se děti setkávají už v útlém věku, kdy napodobují zvuky, broukají si apod. Hudební činnosti jsou pro děti důležité, protože rozvíjí dětskou fantazii, představivost, hudební paměť a manipulační schopnosti při hře na hudební nástroj. Pedagogové se v dnešním období snaží zakomponovat hudbu a hudební činnosti do vzdělávací nabídky během celého pobytu dítěte v mateřské škole, ale u některých pedagogů je problém, jelikož neumí hrát na hudební nástroj nebo zpívat. Mnozí z nich neví, že hudební činnosti nejsou jenom o zpěvu, ale i o hudebních nástrojích, poslechu hudby nebo zvucích a pohybu (Lišková, 2006).

Hudební činnosti se nejčastěji dělí na instrumentální, poslechové, hudebně-pohybové a pěvecké.

3.1 Instrumentální činnosti

V instrumentálních činnostech se děti většinou setkávají s hudebním nástrojem. Za hudební nástroj se považuje i např. chrastítka nebo znějící hračky, což jsou hračky kojeneckého věku. Hra na hudební nástroj je pro děti důležitá, protože rozvíjí tvořivost, fantazii a představivost. Děti hrají na jednoduché hudební nástroje. Většina učitelů využívá v mateřské škole Orffovy nástroje, jedná se např. o tamburínu, xylofon, chrastící vajíčka, triangel apod.

Už Jan Ámos Komenský doporučoval matkám, aby dětem zpívaly a dávaly jim do ruky hudební nástroje. Děti se pomocí hraček vydávajících zvuky učí s věcmi manipulovat a rozvíjí jemnou motoriku či koordinaci pohybů (Lišková 2006).

V mateřské škole vedeme děti k elementární hudbě. To je jednodušší forma, kterou zvládnou a dokážou např. samy zahrát písničku. Neklademe na ně vysoké nároky, v mateřské škole se s hudebním nástrojem teprve seznamují a experimentují s ním. Zahraná písnička nemusí být podle našich představ, ale měli bychom děti naučit, že i hudba může být zábava. Díky hře na hudební nástroje rozvíjíme hudební vnímání a rytmus. Snažíme se děti vést ke znalosti hudby a rozlišování tónů. Hrou na snadno ovladatelný nástroj rozvíjíme i další lásku nebo touhu rozvíjet hudební činnosti u dětí

předškolního věku. Orffovy nástroje jsou rozděleny na dvě skupiny – rytmické a melodické. V mateřské škole se nejčastěji používají nástroje rytmické, protože jsou pro děti jednodušší. Do rytmických nástrojů můžeme zařadit zvonek, rolničky, hůlky apod. Příležitostně lze využít také xylofon či zvonkohru. Tyto nástroje patří mezi melodické, ale pro děti jsou těžší (Lišková, 2006).

Lišková (2006, s. 134-136) dělí hudební nástroje pro děti předškolního věku na:

„Rytmické nástroje

- Hůlky
- Rámový bubínek
- Tamburína
- Rourový bubínek
- Triangl
- Činel
- Prstové činely
- Rolničky
- Rumbakoule
- Tympány
- Držení paliček

Melodické nástroje

- Zvonkohry
- Metalofony
- Xylofony“

Přirozeně nemůžeme využívat všechny hudební nástroje ke každé písničce, protože každý nástroj zní jinak. Orffovy nástroje bereme jako doprovodné nástroje s kterými se v mateřské škole seznamujeme. Výhodou těchto nástrojů je to, že na ně může hrát každé dítě bez ohledu na to, jestli umí hrát na nějaký hudební nástroj. Pomáhají nám zpestřit dítěti píseň, udržet pozornost a soustředit se (Lišková, 2006).

3.2 Poslechové činnosti

Nevýhodou dnešní doby je fakt, že se zvuky přicházíme do styku téměř všude, ať už se jedná o setkání nechtěné v podobě reklamy v televizi nebo rádiu či si pustíme naši oblíbenou hudbu. Důsledkem tohoto hudebního přebytku je vznik tzv. hudebního smogu. V mateřské škole bychom se měli snažit tento negativní trend odbourat a naučit děti vnímat hudbu takovou, jaká je (Lišková, 2006).

S hudbou se děti setkávají už od narození. Lišková (2006, s.137) uvádí: „Dítě nejprve vnímá hlasy od svých nejbližších, pak různé zvuky, chřestění hraček a chřestítek, které se postupem času samo snaží rozezvučet. Toto všechno jsou zárodky, které souvisejí s následným poslechem hudby.“ Lišková (2006) dále uvádí, že se pomocí poslechových činností rozvíjí dětská představivost, paměť, myšlení, emocionální stránka osobnosti, ale také sluchový aparát. Proto je pro dítě důležité podnětné prostředí. Jedno z nejpodnětnějších prostředí je sama příroda, kde lze rozeznávat zpěv ptáků, šum vody či větru. Hudba zároveň ovlivňuje i dětskou psychickou stránku a také chování. V mateřské škole se snažíme v dětech probouzet kladný vztah k hudbě, aktivně ji vnímat a soustředit se na ni. Proto bychom měli dávat přednost jednoznačně živé hudbě, která umožňuje nejen prožitek ze slyšeného, ale také prožitek vizuální. Zároveň se mohou zapojit i s hudebními nástroji nebo se s nimi přinejmenším seznámit. Přínosná je pro děti také hudba reprodukováná. Ta je spíše pro zpestření a používá se hlavně ve fázi, kdy učitelka neumí hrát na žádný hudební nástroj. Děti by také měly být seznámeni jak s moderní hudbou, tak s vážnou hudbou, kdy, budou krátké, aby se na ně děti vydržely soustředit. Nejdříve bychom dětem měli pouštět jednoduché hudební ukázky nebo hudební pohádky. Pokud děti zvládnou tyto jednodušší ukázky, můžeme se posunout dál. Poslech by měl děti zaujmout nejen hudební řečí ale i rytmem, dynamikou apod. Abychom dětem zároveň poslech hudby zpestřili je dobré, aby jenom neseděly, ale pohybovaly se, improvizovaly atd. Určitě velmi zajímavou metodou je kreslení při poslechu hudby, kdy děti kreslí to, co slyší. Pokud děti budeme nutit sedět můžeme je od poslechu odradit, nebudou se soustředit a ztratí motivaci. Hudba by dětem měla přinášet radost, klid, uvolnění. Poznáme, jestli je hudba veselá či smutná. Už podle poslechu takové hudby děti improvizují svým tancem, náladou. Důležité je děti pořádně na poslech namotivovat, kdy dětem můžeme pustit nebo zazpívat známou písničku,

kterou všichni znají, nebo pomocí nějakého známého příběhu, pohádky. V tomto případě jsou na místě již zmiňované výtvarné činnosti (Lišková, 2006).

3.3 Hudebně-pohybové činnosti

Pro dítě je v rámci hudby důležitý pohyb. Už když slyší nějakou píseň začne buď tancovat, běhat nebo poskakovat. Pohyb je pro dítě přirozený jako hra, protože v rámci hry se učí, stejně tak jako pomocí pohybu se učí správnému držení těla. Pomocí hudebně-pohybových činností si děti pěstují lásku k hudbě, učí se prožívat hudbu, pohybují se do rytmu či nálady. Pohybem lze vyjádřit své pocity a emoce. Tyto činnosti jsou pro děti velmi důležité, protože se děti u nich uvolní a jsou v psychické pohodě, pokouší se soustředit. Hudebně-pohybové činnosti souvisí i s pěveckými, instrumentálními a poslechovými činnostmi (Lišková, 2006).

Lišková (2006) hudebně-pohybové činnosti dělí takto:

1) Držení těla, uvolňovací cviky, jednoduché pohybové prvky

Pro děti je důležité, aby měly správné držení těla – zejména poloha ramen. Také mít zatažené břicho a přímá záda. Je dobré také vytahovat hlavu z temene a bradu přitáhnout ke krku. Děti by měly být uvolněné. Velmi dobré jsou uvolňovací cviky na ruce a nohy – protřepání. A samozřejmě protažení celého těla. Děti můžeme ke cvičení namotivovat básničkou nebo písničkou. Největší úspěch má u dětí napodobování. V rámci pohybu můžeme využít dramatickou výchovu pomocí imitace zvířat, pohádkové postavy, povolání apod. Dítě se díky pohybu vžije do role a je pro něho zároveň hrou.

2) Pohybové hry

Pohybové hry jsou důležité pro radost dětí, protože se u nich odreagují a pobaví. Do spousty her můžeme zakomponovat i hudbu. Obecně jsou pohybové hry pro děti známé a přínosné.

3) Chůze, běh, poskoky

Jeden ze základních prvků hudebně-pohybových činností je chůze, je to nejpřirozenější projev člověka. Ačkoliv to mnozí neví, chůze souvisí i se správným držením těla. Děti mohou pravidelně střídat pohyb, což vede k tzv. pulsující rytimizaci. Procvičujeme chůzi různým způsobem např. chůzí v řadě za sebou, v rytmu apod. Běh, který by měl být pružný a měkký, je často doprovázen živější a rychlejší hudbou. Důležité je, aby se běh střídal s chůzí, krokem poskočným, přísunným nebo cvalem stranou.

4) Hra na tělo

Při hře na tělo děti rozvíjí jemnou motoriku a koordinaci pohybů. Je důležitá i pro rozvoj prostorového vnímání.

5) Pohyb a hudebně vyjadřovací prostředky

Tempo hudby lze také dobře vyjádřit pomocí pohybu, nejlépe chůze. Pohybem po špičkách dítě vyjadřuje tóny vysoké, pohybem po zemi naopak tóny nízké. Podobně můžeme experimentovat s dynamikou. Tleskáním dvěma prsty znázorňujeme ticho, naopak tleskáním celými plochami dlaní naznačíme hluk nebo hlasité zvuky.

6) Pohyb a poslech

Do rozcvičky můžeme zařadit moderní, ale i vážnou hudbu. Děti by se měly naučit prožít všechny druhy žánrů. Každá hudba má jiný rytmus, a podle toho zařazujeme pohyb. Vážná hudba může být velké zpestření rozcvičky, protože se s ní nesetkáváme každý den. Každý hudební žánr probouzí v dítěti chuť tančit nebo si jen tak tleskat či podupávat.

7) Pohybová improvizace

Pohybová improvizace je důležitá pro pochopení hudby. Děti prožívají hudbu a cítí, jestli je veselá nebo smutná a podle toho se pohybují. Když je hudba veselá mají chuť skákat, běhat. Pokud je hudba smutná chodí pomalu a také se pomalu pohybují. Je pro ně dobré, když se do zvuků či hudby vžijí. Nejvíce se tato činnost uplatní při napodobování zvířat.

8) Lidové dětské taneční hry

Do mateřské školy patří lidové dětské taneční hry. Jednoznačně zmiňuji hru „Kolo, kolo, mlýnský“ a „Zlatou bránu“. Tyto hry jsou pro děti jednoduché, jak v oblasti zpěvu, tak i pohybu. Pomocí nich si děti osvojují zpěv s pohybem.

9) Pohybové ztvárnění písní

Pohyb k písním odjakživa patří, a tak není divu, že je velmi často využíván jako zpestření i v mateřských školách. Většinou napodobujeme o čem píseň je. Občas je interpretace pro děti náročnější, a proto je dobré je rozdělit do dvou skupin. Jedna skupina zpívá a druhá tancuje. Vybíráme jednoduché kroky, které jsou pro děti snadno zapamatovatelné.

3.4 Pěvecké činnosti

„Pěvecké činnosti jsou prvními, na jejichž základě vytváříme pozitivní vztah dětí k umění a kultuře vůbec. Při výběru písní se zaměříme na písně lidové a písně související s regionem, ve kterém žijeme.“ (Lišková, 2006, s. 19) Pěvecké činnosti jsou vůbec jedny z nejnámějších hudebních činností v mateřské škole. Zpěv není důležitý jenom proto, aby se dítě cítilo dobře, ale jedná se také o to, že pomocí zpěvu rozvíjí řeč. Nejvíce se používá při léčbě koktavosti. Není dobře, když dítě nezpívá, jelikož zpěv je důležitý i kvůli jeho zdraví, naučí se lépe dýchat což je dobré pro trávení a okysličení mozku. Zpěv slouží i k tomu, aby se dítě lépe soustředilo a bylo klidnější. Při každé činnosti je důležitá motivace učitelky a ani pěvecké činnosti nejsou výjimkou. Pokud děti krásně a radostně zazpívají písničku je to skvělá motivace pro další píseň. Abychom je ještě více namotivovali je dobré přidat nějaký hudební nástroj nebo aby si děti samy na nástroj zahrály. Samozřejmě bychom děti neměli ke zpěvu nutit. Zpěv má být zábavou, a ne jako nucená činnost, proto je lepší zjistit proč takováto situace nastala, k písni se můžeme, popř. vrátit jiný den nebo zvolit jinou píseň (Lišková, 2006).

Zezula (1990, s. 52) uvádí: „Hlasový projev učitelky by měl být přirozený, ne příliš hlučný. Měl by být příkladem dodržování základních, a především správných hlasových návyků. To není vždy tak jednoduché, protože učitelka v MŠ často střídá mluvní hlas se zpěvem. O to více by se měla učitelka soustředit před zpěvem na klidný, hluboký nádech, měkké nasazení a jemné, plynulé tvoření tónu.“

V mateřské škole se děti učí nápodobou. Učitelka většinou začne zpívat a děti se k ní postupně přidávají. Píseň by se neměla učit bez melodie. Pro zpestření písničky můžeme využít i Orffovy nástroje, které jsou v mateřské škole velmi známé a pro lepší

představivost dětí můžeme také využít pohyb, který slouží k lepšímu zapamatování písničky.

Hlasová hygiena šetří dětské hlasivky, proto by děti neměly zpívat, když jsou nachlazené. Pokud zpíváme uvnitř místnosti je vždy dobré vyvětrat, protože pokud jsme v přetopené nevyvětrané místnosti mohou být děti unavení a zároveň může dojít k vysušení sliznice. Prašné prostředí není pro hlasivky ideální, zároveň se jedná i o zpívání v mrazu nebo i horku. Důležité je, aby děti zpívaly v přirozené hlasové poloze, ve vhodně vybrané tónině a při zpěvu nekřičely. Ačkoliv všichni víme, že při zpěvu je důležité i správné držení těla, občas se nám stane, že na to zapomeneme. Lišková (2006, s. 35) uvádí: „Pokud při zpěvu stojíme, nohy jsou mírně rozkročené, váha těla je rovnoměrně rozložena. Postoj je přirozený, záda narovnaná, ale ne prkenná. Ruce visí podél těla, ramena jsou spuštěna dolů, hlavu držíme zpříma, dbáme na to, aby nebyla zakloněná“.

Při zpěvu je důležité věnovat pozornost také dechu – nádechu i výdechu. Dech je pro nás přirozený a většinou dýcháme správně, někdy je ale vhodní zavést relaxační cviky. Nejlépe se dá relaxovat při klidné hudbě. Pro děti je vhodné, když si dají na břicho ruku a soustředí se na pohyb ruky. Ideální je dýchání do břicha. Upozorňujeme, že se nezvedají ramena. Nepřerušovaný výdech provádíme ústy podle potřeby.

Při zpěvu je dále důležité správně artikulovat a vyslovovat, zabývat se nácvikem uvolňovacích mluvidel, mimických svalů a čelistí. Při zpěvu by děti měly otevírat ústa přirozeně, jinak by se mohlo stát, že ztuhne svalstvo. Artikulační cvičení by neměla být dlouhá. V mateřské škole hojně využíváme hudební nástroje – ne ke všem písňím se ale nástroje hodí. Hudební nástroje však mohou písňě zpestřit a u dětí jsou velmi oblíbené. Pro nejmladší děti je důležitá opora hlasu učitelky. Nejčastější hudební nástroje, které se využívají v mateřské škole jsou kytara a klavír, dříve housle. Při kytaře a klavíru můžeme děti podpořit naším zpěvem, ale u zobcové flétny se toto říct nedá, ačkoliv se tento nástroj také hodně využívá, bohužel nespadá mezi více využití hudební nástroje (Lišková, 2006).

4 Lidová píseň

Lidová píseň je jeden z největších pokladů v mateřské škole, protože každé dítě umí alespoň jednu dětskou lidovou písničku. Pomocí lidové písně se děti mohou naučit hrát na hudební nástroj nebo se v něm začít zdokonalovat, procvičují paměť, což je v předškolním věku důležité. Děti si zpívají při volné hře, při malování atd. Záleží také na učitelce, jak s dětmi zpívá. Sama by měla mít chuť do zpěvu a zpívat s radostí a tím podporovat zpěvnost dětí (Šimanovský, Tichá, 2016).

4.1 Obecná charakteristika lidové písně

Lidová píseň je vždy anonymní, to znamená, že neznáme původního autora. Řadí se do hudebního folklóru a rozšířila se zpravidla ústním podáním. Většinou mezi lidmi, kteří si zpívali při práci na poli, na zahradě či v mrazivých zimních večerech atd. Tak se písně mohly šířit z generace na generaci a pokračovat dál. Velkou zásluhu na rozšíření lidové písně měli tzv. krajánci, kteří chodili od města k městu a zpívali po ulicích. Jelikož je lidových písní mnoho, můžeme je dělit na písně milostné a pracovní (Vysloužil, 1999).

Lidové písně se různě liší, protože v každém kraji či zemi se zpívalo něco jiného. Zpívalo se i v rámci tradic, svátků a podobně. Zpěv lidem pomáhal, když byli smutní či veselí, pro zlepšení nálady, jednoduše řečeno zpívali si v každé chvíli. Díky ústní interpretaci se písně dochovaly dodnes a my si je můžeme zaspívat také (Viskupová, 1989).

Lidové písně jsou inspirací k různým aktivitám, protože některé jsou impulzivní a rytmické (Jenčková, 2002).

Jak už jsem zmiňovala, lidové písně jsou v každém kraji jiné, tudíž jiné písně se zpívají v našem českém kraji a jiné v kraji moravském. Liší se zejména svým textem.

Písně si lidé také většinou zpívali v přírodě, proto máme velké množství písní s přírodní tematikou např. květin, stromů, ale také o lidech a jejich smutku i radosti. Písní lidé vyjadřovali své pocity a emoce. Lidové písně nemají autora a jejich předávání a šíření probíhalo nejčastěji ústní formou, z generace na generaci. Autoři chtěli, aby se jejich hudba dostala dál a lidé si ji zpívali pro radost (Jurkovič, 2012).

Nepříjemnou skutečností je fakt, že význam lidové písně už dnes není tak velký. Dříve lidé neměli žádné mobilní telefony, televize nebo rádio, a tak si zpívali sami jen tak, pro radost nebo pro potěšení. V dnešní době jsme úplně zapomněli, jaký význam má pro děti předškolního věku zpěv, co pro ně znamená písnička či ukolébavka od maminky nebo tatínka. Přináší to pocit bezpečí a lásky a neměli bychom na to zapomínat (Lišková, 2006).

4.2 Práce s lidovou písní

Lidová píseň je v mateřské škole důležitá, a to z několika důvodů. Děti se totiž pomocí písně zároveň i učí např. správně artikulovat nebo zapamatovat si text. Práce s písní dětem přináší velkou řadu námětů k činnostem. Je však důležité, aby také učitelka byla aktivní a měla chuť s dětmi zpívat a dále píseň rozvíjet.

Učitelka by také měla brát zřetel na děti, které zpěv nebaví. Pro ně je důležitá motivace, vybrat píseň, která by je bavila nebo vybrat vhodné hudební nástroje z Orffova instrumentáře. Ale zároveň by měla respektovat jejich potřeby a děti do činností nenutit (Lišková, 2006).

Při práci s lidovou písní můžeme využít i prvky dramatické výchovy. Děti si mohou píseň zdramatizovat a prožít si tak roli z lidové písně. Zároveň mohou posoudit, jestli jim v té roli bylo dobře nebo špatně, jak se cítily apod. Můžeme se s dětmi o písni bavit, aby řekli svůj vlastní názor, kdy děti necháme přemýšlet a zároveň jim nasloucháme. Každý si může říct svůj vlastní názor. Co si myslím, že může být pro děti velmi zábavné a poučné je, aby děti vymyslely, co se mohlo stát dál a můžeme si to dále také zdramatizovat. Děti mají velkou fantazii a představivost tudíž vymyslí takový příběh, který by nás třeba ani nenapadl. Nejdůležitější je, aby děti měly bezpečné a přátelské prostředí. Děti by se měly cítit v kolektivu dobře, nezažívat posmívání apod. Pokud se dítě necítí v kolektivu dobře, nebude chtít ani spolupracovat a zúčastnit se společných činností (Svobodová, Švejdová, 2011).

Práce s lidovou písní by měla být pro ně zábavná a poučná. Měly by mít chuť do zpěvu, ale to se nám podaří pouze tehdy, když budeme chtít zpívat. Pokud budeme hudbu prožívat, tak děti bude hudba bavit a když uslyší svou oblíbenou písničku hned je práce s hudbou bude bavit ještě víc. Je mnoho činností, které můžeme zařadit do hudební

výuky, ať už využijeme hudební nástroje, které mají děti z mé vlastní zkušenosti velmi rádi, tak také využití dramatické výchovy, kdy si píseň více do hloubky rozebereme a zdramatizujeme (Šimanovský, Tichá, 2019).

Lidová píseň je nejpopulárnější v mateřské škole, a proto bychom s ní měli co nejčastěji pracovat. Je to poklad, který si lidé předávají z generace na generaci. Její text je většinou jednoduchý a pro děti lehce zapamatovatelný (Šimanovský, Tichá, 2016).

4.3 Dětské lidové písně

Dětské lidové písně jsou známé především v mateřské škole, kdy dětem zpíváme ukolébavku před spaním nebo kolem oběda. Můžeme si zpívat celý den, ať už si malujeme, hrajeme či vyrábíme nějaký výrobek. Protože je lidová píseň melodická a rytmická, děti si ji rychle zapamatují. Pokud s písní pracujeme dále, měli bychom dětem píseň vysvětlit, aby věděly, o čem je text. Pro ještě snadnější zapamatování písně je obzvláště důležité opakování. Mezi nejznámější dětské lidové písně patří např. Skákal pes, Pec nám spadla, Šla Nanyňka do zelí, Ovčáci čtveráci a Prší, prší. Tyto písně si děti jednoduše zapamatují, jelikož mají jednoduchou melodii a také lehce zapamatovatelný text. Pokud budeme s dětmi neustále opakovat co nejvíce písniček, je to dobré pro jejich paměť, protože pomocí opakování ji posilujeme (Šimanovský, Tichá, 2016).

4.4 Píseň jako motivační činitel k rozvoji sociálních dovedností

„Motivace je dynamicky uspořádaný soubor vnitřních faktorů, které ve formě aktuálních či trvalých pohnutek k chování (jednání) podněcují člověka k činnosti a zaměřují tuto činnost k určitému cíli.“ (Publi.cz)

Gillernová (2015, s. 125) uvádí, že „rozvíjení sociálních dovedností lze proto chápat jako významný stimul socializace dětí v prostředí a v podmínkách mateřské školy“

Sociální dovednosti dělíme na dvě skupiny:

- vztahující se k sobě
- mezilidské vztahy

Skupina „vztahující se k sobě“ se zabývá sebereflexí, umět být sám sebou, prožívat emoce apod. zatímco skupina „mezilidské vztahy“ se zabývá vyjádřením vlastního názoru, snahou být empatický, chovat se zdvořile k lidem apod.

Aby děti chtěly v mateřské škole zpívat, je důležitá motivace při každé činnosti, kterou provádíme. V tomto případě není důležité, jestli se děti učí píseň lidovou nebo umělou, podstatná je chuť zpívat. Velký vliv má učitelka, protože záleží, jak dětem píseň podá. Děti se mohou motivovat např. s hudebními nástroji, pohybem či tancem. V rámci zpěvu se u dětí rozvíjí řeč, protože se snaží správně artikulovat, aby jim bylo rozumět. Při zpívání otevírají ústa a uvolňují bradu. Propojení zpěvu písně s dramatickými činnostmi pomáhá k jejímu rychlému zapamatování, citovému prožívání a pochopení textu (Lišková, 2006).

V rámci své bakalářské práce jsem se dále zabývala historií a současností české lidové písně, které jsou uvedeny v *příloze č. 1*.

Lidová píseň v mateřské škole

5 Cíl praktické práce

Cílem mé bakalářské práce je poukázat na možnosti propojení hudebních a dramatických činností k rozvoji sociálních dovedností skrze lidovou píseň. V praktické části jsem vytvořila program, který je postavený na práci s lidovou písní prostřednictvím metod dramatické výchovy. Vyžila jsem metod pozorování a rozhovoru, dále pak podrobnou sebereflexi. Měla jsem zájem dozvědět se více o lidové písni a také dramatické výchově. Ještě jsem v praxi nezkoušela propojit píseň s dramatickou výchovou, a proto jsem se rozhodla, že bych na toto téma chtěla sestavit program, který mohu i dále využít v praxi v mateřské škole. Zajímalo mě, zda některé prvky dramatické výchovy zvládnou i menší děti. Ve své práci jsem sestavila tři tematické celky na určité téma.

5.1 Charakteristika třídy

Praktickou část své bakalářské práce jsem realizovala v mateřské škole v lázeňském městě, a to konkrétně ve třídě Mravenců. Pedagogický sbor tvoří dvě paní učitelky, a provozní personál – paní kuchařka s paní uklízečkou. Výhodou této mateřské školy je její umístění na okraji města, díky tomu mají děti možnost využívat rozlehlou zahradu, která je k dispozici téměř po celý rok. Mohou si hrát na pískovišti, jezdit na vozíčkách a v zimě sáňkovat, protože na zahradě se nachází velký kopec. Pořádají se zde i zájmové kroužky jako je keramika, angličtina nebo také hudební kroužek.

Ve školce pracuji prvním rokem jako učitelka ve třídě Mravenci. Jedná se o heterogenní třídu od dvou do sedmi let. Pro školní rok 2021/2022 je ve třídě zapsáno dvacet dětí – šest předškolních, z toho jsou dvě děti s odkladem školní docházky, čtyři ve věku 4 – 5 let, pět dětí ve věku 3 - 4 roky a pět dětí, kterým jsou dva roky. Scházíme se v naší třídě v 6:30 a končíme v 16:15. Děti si u nás hrají společně a vzájemně si pomáhají. Výhodou heterogenní třídy je, že malé děti se učí od starších dětí a velké zase pomáhají mladším dětem. V naší třídě vytváříme rodinné prostředí a snažíme se spolupracovat s rodiči. Během školního roku pořádáme společně s druhou třídou Včelíček různé akce, se

kterými nám pomáhají rodiče. Naše třída je rozdělena na dvě části – třída a herna. V této třídě se hodně zaměříme na dramatickou hru.

5.2 Metodika

Pozorování

V kvalitativním výzkumu patří pozorování mezi nejtěžší metodu. Nejzákladnější typ je zúčastněné pozorování.

Zúčastněné pozorování

Švaříček a Šedřová (2014, s.143) uvádí, že: „Zúčastněné pozorování můžeme definovat jako dlouhodobé, systematické a reflexivní sledování probíhajících aktivit přímo v terénu s cílem objevit a reprezentovat sociální život a proces.“

Zúčastněný pozorovatel je účastníkem interakcí tzn. že aktivity spíše sleduje. V aktivitách není aktivní, spíš jenom sleduje činnost. Zároveň je badatelem, sleduje aktivity se záměrem. Důležité je, aby byl popis při pozorování přesný a detailní. Zúčastněné pozorování umožňuje pochopení situace, ve které se odehrává. Pozorování povoluje otevřenost, zachytit rutinní situace či zachytit nějaký jev, kterému se do této chvíle nikdo nevěnoval. V tomto případě je důležitá podrobná reflexe a vlastní poznámky, které jsou potřebné v kvalitativním výzkumu. Metoda pozorování slouží k získání informací, které jsou důležité pro reflexi (Švaříček, Šedřová, 2014).

Nezúčastněné pozorování

Nezúčastněné pozorování od zúčastněného se liší od toho, že jedinci o nás neví. Většinou se tento typ pozorování uskutečňuje v televizi nebo ve zpravodajství, telefony, kamery, zrcadlo apod. (Švaříček, Šedřová, 2014).

Přímé a nepřímé pozorování:

- Přímé pozorování – Účastníme se probíhajících činností.
- Nepřímé pozorování – Probíhajících činností se nezúčastňujeme, ale můžeme je sledovat přes IT techniku (Švaříček, Šedřová, 2014).

Strukturované a nestrukturované pozorování:

- Strukturované pozorování – Hledání odpovědí na předem určené a vymezené jevy.
- Nestrukturované pozorování – Nemáme předem určené odpovědi na předem určené a vymezené jevy (Švaříček, Šedřová, 2014).

Rozhovor

Švaříček a Šedřová (2014, s. 159) uvádí, že: „Rozhovor je nejčastěji používanou metodou sběru dat v kvalitativním výzkumu. Používá se pro něj označení hloubkový rozhovor, jež můžeme definovat jako nestandardizované dotazování jednoho účastníka výzkumu zpravidla jedním badatelem pomocí několika otevřených otázek.“

Pomocí hloubkového rozhovoru zkoumáme účastníky, kdy také sbíráme data, abychom pochopily jednání těch, které pozorujeme. Také zachycujeme výpovědi v přirozené podobě, což je důležité pro kvantitativní výzkum (Švaříček, Šedřová, 2014).

5.3 Příprava programu

Při přípravě tohoto programu jsem vymýšlela činnosti, které splňují metody a techniky dramatické výchovy a zároveň jsou vhodné pro děti v heterogenní třídě. Při přípravě jsem využila odborné i praktické učebnice, které se zabývají dramatickou výchovou. Využila jsem písně, které jsou motivačně vhodné k realizaci programu.

Svou přípravu jsem rozdělila na tři tematické celky, přičemž v každém tematickém celku se nachází dvě lidové písně, které na sebe navazují. Jako první jsem zvolila píseň Utíkej Káčo a Kočka leze dírou, a to z toho důvodu, abych se dostala k tématu o kočkách a kocourech. Dále jsem zvolila píseň Okolo Třeboně. Je totiž tematicky propojená s písní Já mám koně, vraný koně. Pomocí těchto dvou písní se dostaneme k činnostem o koních. A jako poslední jsem si vybrala Já do lesa nepojedu a Skákal pes, díky těmto písním se dostaneme k tématu o lese.

Tematický celek bude probíhat po týdnů. Každá činnost bude podrobně reflektována vždy na konci dne. Celý týdenní blok budu natáčet, abych viděla zpětně reakce dětí a jejich postřehy či nápady. Činnosti jsou zaměřené hlavně na prvky dramatické výchovy. Děti budou využívat hudební nástroje z Orffova instrumentáře. V každém týdenním

bloku budou napsané techniky, s kterými budu pracovat. V příloze uvedu fotografie z některých činností.

5.4 Realizace programu

Téma: Na střeše zpívají kočky!

Věková skupina: 2-7 let

Délka realizace: Týdenní blok

Využité metody dramatické výchovy: Pantomimická ilustrace, Komunitní kruh, Diskuse, Hra v roli, Oživlé Štronzo, Horká židle, Tvůrčí psaní, Práce s rekvizitou, Asociační kruh, Zvuková koláž, Reflexe

Cíl:

- Seznámení s prvky dramatické výchovy
- Naučit se naslouchat druhým
- Rozvoj fantazie a představivosti
- Naučit se být trpělivý
- Naučit se soustředěnosti
- Procvičování paměti
- Děti se učí prosociálnímu chování

Motivace

Do herny připravím plyšovou hračku kočky. Zeptám se dětí, jestli tady nevidí něco jinak. Děti jsou zvyklé, že každá hračka má své místo. Po objevení kočky si sedneme do komunitního kruhu.

(viz obrázek č.1)

Komunitní kruh:

Otázky:

- Co to je za zvířátko?
- Kde si myslíte, že bydlí?
- Jak byste kočku pojmenovaly?

Po skončení komunitního kruhu dětem pustím písničku Utíkej Káčo, která se nám hodí k tématu o kočkách. Děti budou poslouchat jaké zvířátko se v písničce vyskytuje. Následně si s dětmi písničku zazpíváme. Jako doprovod využijeme Orffovy hudební nástroje.

Text písně: (Utíkej Káčo, utíkej) – česká lidová

1. sloka

Utíkej, Káčo, utíkej, utíkej,
honí tě kocour divokej, divokej,
honí tě kocour divokej.

2. sloka

Káča utíká, co může, co může,
kocour ji chytit nemůže, nemůže,
kocour ji chytit nemůže.

Komunitní kruh:

Po ukončení písničky se s dětmi posadíme do komunitního kruhu. Položím následující otázky: „O čem písnička byla?“ „Jaký byl ten kocour?“. Využijeme plyšové kočky a posíláme ji po kruhu. Předem si určíme základní pravidlo, mluví jenom ten, který má kočičku. Následně děti představí, jaký by ten kocour mohl být – smutný, veselý, zlý nebo hodný (pohybová improvizace, pantomima).

Diskuse:

„Teď už víme, jaký ten kocour asi mohl být, někdo si myslí, že byl hodný někdo zase že byl zlý. Proč si myslíte, že chtěl kocour chytit Káču? Jak si myslíte, že se Káča cítila?“
Vrátím se zpátky k tématu o Káče, protože i o ní je tato písnička.

Hra v roli:

Skončila nám diskuse o tom, proč chtěl asi kocour Káču. Proto jsem zvolila jako další aktivitu činnosti, kdy kocour (jedno dítě) bude honit Káču (druhé dítě). Děti si udělají dvojice, každá dvojice si zvolí jednoho kocoura a jednu Káču. Pokud budou chtít mohou se i vystřídat. Pro lepší interpretaci si děti mohou vzít šáteček (Káča) a masku kočky (kocour). Ostatní děti zpívají píseň Utíkej Káčo.

Druhá varianta je, že z dětí vyberu jedno (kocoura), který chytá děti (Káči) po herně. Jako doprovod pustíme píseň Utíkej Káčo, utíkej.

Horká židle:

Využijeme metodu horké židle. Než začneme řekneme si, o čem horká židle je. Paní učitelka bude v roli kocoura a děti ji budou dávat otázky. Sedne si na židli a děti si sednou kolem ji. Pokud už jí nebude horká židle příjemná může hra kdykoliv skončit. Na tomto principu funguje tato metoda.

(viz obrázek č. 2)

Oživlé Štronzo:

Protože jsme dlouho seděli, tak se trošku proběhneme. Zahrajeme si „Oživlé Štronzo“. Dětem pustíme písničku Utíkej Káčo, za jejího doprovodu ji děti ztvárňují dle své fantazie. Když se písnička zastaví, děti stojí jako sochy (štronzo). Děti zůstanou v nějaké pozici. Následuje otázka ke každému dítěti zvlášť: Kdo jsi a co děláš? Děti vychází z postavení svého těla a své fantazie. Odpoví a rozehrávají svou postavu. Př. Jsem Káča a zametám, jsem kocour a protahuji si tlapky.

(viz obrázek č. 3)

Utíkej Káčo do domečku:

Zahrajeme si pohybovou hru, která je na principu „kočka a myš“. Hra má úplně stejná pravidla.

Děti stojí v kruhu a drží se za ruce, jedno dítě „Kocour“ vně a druhé dítě „Káča“ uvnitř. Kocour říká Káče: „Káčo, Káčo pojď ke mně blíž“, Káča odpoví: „Nepůjdu Kocourku, nebo mě sníš“. V tuto chvíli začne „Kocour“ honit „Káču“, děti pouští Káču do kruhu, zvednou ruce, kocourovi brání, ruce mají dole. Hra končí ve chvíli kdy „Kocour“ chytne „Káču“. Děti se vystřídají.

Kočičí kapela:

„Děti vytvoříme si kočičí kapelu! Ale abychom si ji mohli vytvořit, musíme se pořádně rozezpívat.“ S dětmi se budeme rozezpívat, jak asi zpívá malé koťátko, jak zpívá velká kočka a jak velký kocour. Vyzkouší si, jak zpívá koťátko, kočka a kocour. Vyberou si, kdo chtějí být a potom nám může začít pořádná kočičí kapela na střeše. Děti společně s učitelkou (opora o hlas učitelky) zpívají vzestupnou a sestupnou řadu tónů od d1 do a1

na citoslovce „mňau“. Koťata zpívají každá tón v řadě mňau, kočky zpívají celou vzestupnou řadu na mňau a celou sestupnou řadu na mňau, kocouři zpívají na jedno mňau celou vzestupnou a celou sestupnou řadu najednou (jedná se zároveň o intonační a dechové cvičení).

Tvůrčí psaní:

A protože jsme velká kočičí kapela, vymyslíme si nějakou naši kočičí písničku. Děti vymýšlí text na melodii „Sedí liška pod dubem“. Máme pouze jediné pravidlo, písnička musí být kočičí, protože jsme kočičí kapela.

Druhá (jednodušší) varianta: děti vymýšlí pouze text písně. Pokud nám text nebude ladit s melodií Sedí liška pod dubem, vymyslíme jednoduchou melodii (c1 a e1), pomocí které jednoduše text zmelodizujeme.

Práce s rekvizitou – Klubíčko:

Otázka: „Děti, věděly byste, co právě držím v ruce?“ „A víte, jaké zvířátko si s klubíčkem rádo hraje?“. Stoupneme si do kruhu a pracujeme s otázkou „Co by to mohlo být, kdyby to nebylo klubíčko?“. Mluví pouze ten, kdo drží klubíčko a odpoví: „Kdyby to nebylo klubíčko, mohlo by to být...“. Děti vymýšlí, co by to mohlo být dle své fantazie. Každá odpověď je správná.

(viz obrázek č. 4)

Asociační kruh:

Přinesla jsem do třídy kožíšek od bundy, která má na sobě kožíšek. Každé dítě si může kožíšek pohladit. „Děti, když si kožíšek hladíte, co vám to připomíná?“ Posílám po kruhu kožíšek, mluví vždy pouze ten, co ho drží. Důležité je, že každá odpověď je správná. V této činnosti navazuji na ještě jedno zvířátko, které si nemůžeme pohladit jako kočičku. Ale tohle zvířátko honí kočky stejně tak, jako honil kocour Káču. Až děti odpoví myš, tak je naučím básničku, kterou jsem si pro ně připravila.

Básnička: Myši (Jiří Žáček)

Myši chodí tuze tiše,
mají tlapky
jako z plyše.
Tiše, myši,

ši, ši, ši –

ať vás kočky neslyší!

V rámci této básničky bych využila metodu pantomimické ilustrace, která je součástí dramatické výchovy. V rámci této činnosti je důležité, že děti si vymyslí svůj pohyb dle své fantazie.

Na kočičku a myš:

Děti stojí v kruhu a drží se za ruce, jedno dítě „Kocour“ vně a druhé dítě „Myš“ uvnitř. Kocour říká myši: „Myšičko, myš pojď ke mně blíž“, myš odpoví: „Nepůjdu Kocourku, nebo mě sníš“. V tuto chvíli začne „Kocour“ honit „Myš“, děti pouští myš do kruhu, zvednou ruce, kocourovi brání, ruce mají dole. Hra končí ve chvíli, kdy Kocour chytne Myš. Děti se vystřídají, dle libosti.

Komunitní kruh:

„Už známe písničku Utíkej Káčo, utíkej, pak známe naši písničku o Kočičce, kterou jsme si sami složili. A znáte ještě nějakou písničku o kočičce?“ Nechám děti vymyslet, v jaké písničce se ještě vyskytuje kočička nebo kocour. Společně dojdeme k písničce Kočka leze dírou.

Text písně: **(Kočka leze dírou)** - česká lidová

Kočka leze dírou, pes oknem, pes oknem,
nebude-li pršet, nezmoknem,
nebude-li pršet, nezmoknem.

A když bude pršet, zmokneme, zmokneme,
na sluníčku zase uschneme,
na sluníčku zase uschneme.

Kočka vzala deštník, tralala.

Schovali se pod něj oba dva,
schovali se pod něj oba dva.

U této písničky využijí pro motivaci hru na tělo. Děti budou tleskat do rytmu, dupat, luskat, podle své fantazie.

Pantomima kočka leze dírou

Děti se pohybují, tak jako kočička v písničce. To znamená, že polezou dírou. Jako díru využijí lavičku, kterou budou podlézat. Dále budou lézt oknem jako pes. Přelezou lavičku. K této písničce lze využít i obruč jako díra, kterou drží stojánek nebo učitelka.

Komunitní kruh:

- Co jsme se v písničce dozvěděli?
- Jaká tam byla zvířátka?

Hra na zvířátka:

Už víme, která zvířátka se objevovala v písničce, nyní se děti pomocí zaklínadla promění v pejsky nebo kočky. Zaklínadlo: „Abraka dabra, ať je tu samý pes a samá kočka!“ Děti běhají po herně, štěkají, mňoukají, dle své volby.

Kdo štěká, kdo mňouká:

Po třídě rozmístím obrázky pejsků a koček. Dětem pustím vždy nějaký zvuk buď štěkání velkého psa nebo malého psa anebo mňoukání malé či velké kočky. Podle zvuku, který děti uslyší si stoupnou k plyšovému pejskovi nebo k plyšové kočičce. U plyšové hračky si můžeme předvést pejska nebo kočičku.

(viz obrázek č. 5)

Zvuková koláž:

„Víme, že když by pršelo, tak by kočička a pejsek zmokli. Já vás teď zase proměním pomocí zaklínadla v pejska a kočičku. Když začne pršet poběžíte se někam schovat abyste nezmokli, když pršet přestane můžete zase začít běhat!“ Dětem pustím nahrávku, kde je slyšet déšť. Použijí stejné zaklínadlo: „Abraka dabra, ať je tu samý pes a samá kočka!“. Obruče – schování do obručí (prosociálnost) – můžu jich dát víc a občas jednu odebrat.

Relaxace:

Už nám venku neprší a svítí nám sluníčko. Pejskové a kočičky mohou vylézt ze svých domečků. Lehnou si na zem, tak aby je to nebolelo a bylo jim to příjemné a užívají si sluníčko. Můžou zavřít oči a nechat si zdát malý sen. Až se probudí můžou nám o svém snu vyprávět.

Pohádka o pejskovi a kočičce – ke spánku (další činnosti, které mohou navazovat) – četba pohádky, kočičí diskotéka.

Na závěr celého tématu si zazpíváme všechny písničky, které nás celý týden provázely. Budeme opakovat i básničku, kterou jsme se pokusili i zazpívat a vymyslet jednoduchou melodii s vlastním pohybem.

Reflektivní otázky pro děti:

- Co se vám líbilo?
- Co se nám povedlo?
- Co byste si chtěly ještě zkusit?
- Myslíte si, že bychom něco příště měly vylepšit?

Reflexe a sebereflexe týdenního bloku:

První týdenní blok jsem nazvala Na střeše zpívají kočky! Abych děti namotivovala k činnosti, rozmístila jsem po třídě plyšové hračky – kočičku a kocoura. Poté jsem se děti zeptala, co ve třídě vidí jiného než obvykle. Jelikož máme ve třídě pravidlo, že každá hračka má své místo, netrvalo dlouho a děti objevily oba plyšáky.

Komunitní kruh – následně jsme se přesunuli do komunitního kruhu, kde jsme rozebírali, co by to mohlo být za zvířátko. Je zajímavé, že na kočku si vzpomněli všichni, ale přijít na kocoura bylo o něco těžší. Pomohla až nápověda z pohádky Tom a Jerry. V souvislosti s kočkami jsme probírali také mláďata – děti správně pojmenovaly kotě.

Diskuze pokračovala otázkou, kde kočka asi bydlí. Děti mluvily často z vlastní zkušenosti, kočka je dnes častým společníkem dětí už od útlého věku. Nejaktivněji odpovídaly starší děti, mladší spíše pozorovaly. Děti napadlo, že kočka může bydlet v domě, venku, na půdě ve slámě a podobně. Jednu mladší holčičku napadlo, že kočka může bydlet i na střeše – tato myšlenka se rázem stala předmětem debaty mezi staršími dětmi, z nichž některé s tímto tvrzením nesouhlasily. Naše rozprava se pak zabývala otázkou, jak se může kočka jmenovat. Děti začaly vymýšlet krásná jména, jako například Lily, Mourek, Micka či Sofinka. Bylo zajímavé pozorovat, jak pracuje dětská fantazie.

Utíkej, Káčo, utíkej! - děti pozorně poslouchaly a dávaly pozor, jaké zvířátko se v písničce vyskytuje. Všichni správně poznali kocoura. Následoval podrobnější rozbor celé písničky. Ptala jsem se dětí, jakou mohl mít kocour povahu. Predikce dětí vyplývala ze slovního spojení kocour divokej, které v nich často evokovalo negativní vlastnosti. Dětem se písnička líbila, a proto jsme si jí poté společně zazpívali. Zapojili jsme i Orffovy nástroje

– mladší děti měly dřívka a starší trianl. Naše pozornost se následně přesunula i na Káču – jakožto hlavní postavu písničky. I zde jsme zkoumali její povahu, pocity a také důvod, proč chtěl kocour Káču chytit. Většina dětí odpovídala, že se Káča necítila dobře. U dětí jsem pozorovala popisování pocitů strachu z pronásledování. Děti pak samy odpovídaly, proč chtěl kocour Káču chytit, vesměs se jednalo o podobné odpovědi – kocour si chtěl hrát, pomazlit se nebo ho Káča něčím naštvla a on se ji snažil chytit. Jedna holčička navrhovala, že kocour chtěl Káču sníst k obědu. Poté jsem se zeptala dětí, jak by se cítily ony, kdyby je chtěl chytit kocour. Odpovědi byly podle mých očekávání – kluci by se nebáli, některá děvčata ano.

Káča a kocour – jednalo se o pohybovou hru, kde si děti zahrály na kocoura a Káču. Tato aktivita se mi nepovedla podle mých představ, děti se sice rozdělily do dvojic, ale chytaly se jenom předškoláci, malé děti se pouze pozorovaly a stály na místě. Tato hra se nepovedla podle mých představ, a proto bylo třeba hru upravit. Vybrali jsme jednoho kocoura, který honil ostatní děti (představitel role Káči). Takto se hra moc líbila a hráli jsme ji i několikrát za sebou.

Po skončení písničky jsme si zároveň zavedli nové pravidlo – mluví pouze ten, kdo drží plyšovou kočičku. Je důležité děti učit, že pro správné fungování společnosti je třeba dodržovat určitá pravidla.

Horká židle – na horké židli jsem seděla já a děti mi mohly položit jakékoli otázky, které je napadly. Vysvětlila jsem jim, že jsem kocour, jako v písničce, a mohou se mě zeptat na cokoliv. Otázky byly typu: ‚Proč jsi chtěl chytit Káču?‘, ‚Jsi zlý?‘, ‚Chtěl jsi Káču sníst?‘, ‚Kde bydlíš?‘. Otázky dávali spíše předškoláci. Ale malé děti se také zapojovaly.

Oživlé štronzo – pak jsme si zahráli Oživlé štronzo. Pustila jsem písničku Utíkej Káčo. Děti oživlé štronzo moc bavilo. Dokonce i při reflexi mi řekly, že by si ho ještě zopakovaly.

Kocour a Káča – děti se rozdělily do dvojic a domluvily se, kdo bude kocour a kdo Káča. Pohybové hry jsou u dětí velice oblíbené, během týdne jsme hráli alespoň jednu hru každý den. Je důležité dopřát dětem dostatek pohybu, nejlépe na čerstvém vzduchu.

Kočíí kapela – jelikož jsme rozebírali písničku, zkusili jsme si udělat tzv. kočíí kapelu. Děti se nejdříve rozezpívaly, jako malé koťátko, potom jako velká kočka a pak jako kocour. Zpívání je velmi bavilo. Protože jsme se pořádně rozezpívali a každá kapela si

mohla zkusit vytvořit svoji písničku, tak si děti vymyslely i svůj text písně. Dokonce se nám text hodil k melodii Sedí liška pod dubem.

Vytvořený text podle dětí:

Mňau, mňau já jsem kočička,

mňau, mňau já jsem kočka.

Mňoukají kočky, kočičky,

mají chutě na myšky.

Mňauky, mňauky, písk,

já jsem kočka, písk.

Děti vymyšlení vlastní písně velmi bavilo. Dokonce se zapojovaly i menší děti. Písničku jsme si pak zaspívali za doprovodu kláves. Po písničce jsme si sedli do kruhu, kde jsme se bavili o klubíčku. Děti hned poznaly, že se jedná o klubíčko a že si s ním nejčastěji hrají kočičky. Povídali jsme si o tom, co jim by to mohlo být, kdyby to nebylo klubíčko. Děti měly spoustu nápadů. Napadlo je například, že by to mohl být míč, váza, ježek, hnízdo, tunel nebo sluníčko. Malé děti většinou odpověděly míč nebo balónek. Děti měly spoustu nápadů, a tak jsme u této činnosti vydrželi poměrně dlouho.

Asociační kruh – jeho smyslem je klást dětem otázky, které pomáhají rozvíjet jejich představivost, fantazii a slovní zásobu. Do kruhu jsem přinesla kapuci, na které byl kožíšek. Děti si ho mohly pohladit a říkaly, co jim to připomíná. Jelikož hlavním tématem byla kočka, dětem připomněl kožíšek právě kočku, některým psa nebo dokonce myš. Využila jsem této odpovědi a plynule navázala básní O myších, kterou jsem si pro tuto příležitost připravila. Děti měly za úkol vymyslet na báseň vlastní pohybovou scénu. Poté jsme si zkusili básničku i zaspívat pomocí jednoduché melodie.

Komunitní kruh – program pokračoval v komunitním kruhu, kde jsem se dětí zeptala, jestli znají ještě nějakou písničku o kočičkách. Reakce na sebe nenechala dlouho čekat, avšak děti si nemohly vzpomenout na název písně. Společně pak s mojí dopomocí daly dohromady název Kočka leze dírou. Tuto píseň jsme pojali bez hudebních nástrojů, protože všechny děti písničku dobře znaly. Využili jsme hru na tělo, děti do rytmu dupaly, tleskaly nebo luskaly. Překvapilo mě, jak dobře se dětem podařilo udržet rytmus.

Poté jsme si opět rozebrali celou písničku a děti se pokusily napodobit, jak kočka lezla dírou a pejsek oknem. Moc jsme se u této činnosti nasmáli. Dále jsem chtěla vyzkoušet, jestli děti rozeznají pejska a kočku pomocí pohybových činností – děti si tak zkusily, jak chodí pejsek a jak kočička. Když si hrály na kočku, chodily vznešeně a mňoukaly, naopak při napodobování pejska běhaly po herně a štěkaly. Dokonce samy řekly, že kočička chodí vznešeně. Během této činnosti jsem také ověřovala hlasový vývoj dětí – měly za úkol napodobit zvuky zvířat – štěkání štěňátka, psa, mňoukání koťátka a kočky.

Zvuková koláž – využila jsem obruče, které jsem rozmístila po herně – obruče tak sloužily jako imaginární domeček. Pouštěla jsem zvuk deště – během toho se děti schovaly do svého domečku, když déšť ustal, mohly zase ven. Hru jsme obměňovali odebráním jednotlivých obručí – tudíž v jednom domečku muselo být více dětí najednou. Hra tak rozvíjela jejich způsob komunikace. Naštěstí nenastala situace, že by někdo někoho u sebe nechtěl. Děti si navzájem pomáhaly – když někde nebylo místo, navzájem si nabízely jiná místa u svých domečků. Na konci zbyl jenom jeden kruh a děti se tak společně domlouvaly, kdo kde bude. Užily si při tom i spoustu legrace.

Relaxace – namotivovala jsem děti tím, že i kočičky potřebují odpočívat. A protože už venku nepršelo, mohly vylézt ze svého domečku a lehnout si libovolně po celé herně. Hlavně, aby jim to bylo příjemné a nic je nebolelo. Pustila jsem uklidňující hudbu, děti ležely a mohly zavřít oči.

Po skončení relaxace jsme ještě uspořádali komunitní kruh a děti vyprávěly své pocity. Starší děti se rozpovídaly, o čem přemýšlely – co budou mít dnes k obědu, co budou dělat až přijdou domů, kdo pro ně po obědě přijde a podobně. Samozřejmě se objevili i tací, kteří nepřemýšleli o ničem a nic se jim nezdálo.

Na přání dětí jsme si nakonec přečetli pohádku O pejskovi a kočičce – o tom, jak vytírali podlahu. Děti se u pohádky moc nasmály a líbila se jim. Poté jsme si pohádku rozebrali.

Každý den jsem využila po činnostech reflexi s dětmi, protože si myslím, že zpětná vazba od dětí je velmi užitečná. Děti mi řekly, jaké hry je nejvíce bavily a sice Oživlé Štronzo a Kocour a Káča, některé bavila i naše Kočičí kapela. Na závěr zhodnotily, že se jim moc líbila písnička Utíkej Káčo – to jsem mimo jiné poznala i neustálým zpěvem této písně při ostatních činnostech. Myslím si, že se celý týden povedl.

Téma: Pasou se nám tady koně!

Věková skupina: 2-7 let

Délka realizace: Týdenní blok

Využití metody dramatické výchovy: Komunitní kruh, Práce s rekvizitou, Asociační kruh, Diskuse, Improvizace, Štronzo, Reflexe

Cíl:

- Seznámení s prvky dramatické výchovy
- Procvičování řečových schopností
- Podporovat komunikaci a zájem o rozhovor
- Rozvíjet naslouchání k ostatním a trpělivost
- Procvičování paměti

Motivace

Do herny připravím podkovu. Zeptám se dětí, jestli tady nevidí něco jiného, třeba jiný předmět. Když uvidí podkovu posadíme se s ní do kruhu. Budeme si o ní povídat.

Otázky:

- Víte, co to je?
- Jaké zvířátko má podkovu?

Práce s rekvizitou – podkova:

Budeme si nadále povídat o podkově. Zůstaneme sedět v kruhu a bude mluvit jenom ten, který drží podkovu. Je důležité dát toto pravidlo už na začátku. Položím otázku: „Co by to mohlo být, kdyby to nebyla podkova?“ Dítě, které drží podkovu řekne: „Kdyby to nebyla podkova, mohl by to být...“ a doplní co si myslí dle své fantazie a představivosti. Podkovu předá dalšímu dítěti.

(viz příloha č. 6)

„Děti představte si, já znám písničku o koních, a dokonce se ty koně pasou tady v Třeboni, znáte jí taky“

S dětmi si zazpíváme písničku Okolo Třeboně, která je tematická ke koním a zároveň se nám hodí k našemu městu.

Text písně: **(Okolo Třeboně)** - česká lidová

Okolo Třeboně, okolo Třeboně,

pasou se tam koně, pasou se tam koně.

Dej kobylám, to ti povídám,

dej kobylám ovsa.

A když se napasou, a když se napasou,

domů mě ponosou, domů mě ponosou.

Dej kobylám, to ti povídám,

dej kobylám ovsa.

K písničce využijeme Orffovy hudební nástroje k rytmickému doprovodu písničky.

Diskuse pro děti:

Otázky pro diskusi:

- O čem byla písnička?
- Kdo je to kobyla?
- Co jsme se dozvěděli z písničky?
- Kde bydlí kůň?
- Proč ho potřebujeme?
- Koho vozí?
- Jak jezdíte na koni?

Asociační kruh:

„Co tě napadne, když se řekne kůň?“. Využijeme podkovu, kterou už děti znají, bude mluvit jenom ten, kdo drží podkovu.

Děti si vymyslí svůj vlastní pohyb, jak jezdí na koni. Mohou využít všechny předměty, které najdou v herně nebo ve třídě. Pustím jim k tomu písničku „Okolo Třeboně.

„Kdo ví, jak se pasou koně? Já vás teď začaruju na koně a vy mi ukážete, jak se pasou koně.“ Zaklínadlo: „Čáry, máry pod kočáry ať jsou tady koně!“ V tu chvíli se děti promění v koně. Začínají se pást.

(viz obrázek č. 7)

Promenáda koní:

Protože máme ve třídě samé koně, uděláme si jejich promenádu. Každý kůň se nám představí a předvede nám co umí. Řekne větu Já jsem... a umím... ostatní koníci větu zopakují: „Ty jsi... a umíš...“. Na promenádě se vystřídají všechny děti.

Poslech hudby:

Aby si koníci po náročné promenádě trochu odpočinuli, zahrají jim melodii na uklidnění (Okolo Třeboně) při které mohou relaxovat. Poté jim zahrají melodii, na kterou koníci rádi běhají (Já mám koně vraný koně).

„Děti a já znám ještě jednu písničku, která je o koních. A já vás jí teď naučím!“

Text písně: **(Já mám koně, vraný koně)** - česká lidová

Já mám koně, vraný koně, to jsou koně mí,
já mám koně, vraný koně, to jsou koně mí,
když já jim dám ovsa, oni skáčou hopsa,
já mám koně, vraný koně, to jsou koně mí.

S dětmi si písničku zazpíváme a využijeme Orffovy hudební nástroje. Pro zpestření využijeme i dva kamínky na které děti budou bouchat o sebe.

Komunitní kruh:

Po písničce si sedneme do komunitního kruhu, kde položíme otázku „O čem byla písnička?“

Hra na dostihy:

„V písničce skáčou koníci hopsa a víte, kde koníci ještě skáčou?“ Děti namotivujeme na hru na dostihy. „Řekneme si nejprve co jsou to dostihy. Dostih je soutěž, kde závodí kůň a jezdec. Kůň může na dráze přeskakovat různé překážky. My si teď takový dostih zahrajeme. Já na vás zase použiji naše zaklínadlo.“ Zaklínadlo: „Čáry, máry pod kočáry ať jsou tady jezdcí!“ Děti se připraví a jedeme dostih, paní učitelka dělá komentátora a říká dětem co mají dělat. „Blížíme se k první překážce, pozor, pozor je veliká! Výborně, všichni překážku přeskochili! Teď nás čeká dlouhá rovina, pozor už nám začíná velká zatáčka doprava! A teď jedeme na další překážku, hurá všichni překážku skočili! A pozor blíží se další překážka! Máme cílovou rovinku! Výborně, všichni dostih zvládli!“

Jak potěšit koníka:

Koníci jsou po dostihy velmi unavení a jezdec se o svého koně musí postarat. „Děti víte, co by vašemu koníkovi udělalo radost?“ Děti odpovídají, čím by potěšili svého koníka. Např. mohou předvést, jak by svého koníka pohladily, učesaly, nakrmily apod.

Domeček pro koníčka:

Pro koníčka je hodně důležité, aby měl také svůj domeček. Děti postaví pro svého koníčka domeček, aby měl kde spát. Mohou využít vše co najdou v herně nebo ve třídě. Když už budou mít domeček postavený, vymyslí jméno koníčkoví, pro kterého domeček postavily. Následně předvedou, jak řehťá jejich koník. V této činnosti využijeme zároveň i jazykovou rozcvičku.

(viz obrázek č. 8)

Štronzo:

Jako poslední činnost využijeme hru Štronzo, kterou mají děti v mateřské škole v oblíbené. Děti se pohybují po třídě za doprovodu bubínku. Když paní učitelka řekne slovo Kůň, děti stojí na místě jako sochy. Děti se pohybují, když začne paní učitelka bubnovat.

Relaxace:

Každý koník by si měl po náročném dni odpočinout. Proto si děti najdou místo, kde by si mohly lehnout a připravit se ke spánku. Můžou si zavřít oči nebo je tak ležet. Vše je na jejich volbě. Poté si sedneme do kruhu a můžeme si povídat o tom, jak se jim relaxovalo.

Reflektivní otázky pro děti:

- Co se vám líbilo?
- Co se nám povedlo?
- Co byste si chtěly ještě zkusit?
- Myslíte si, že bychom něco příště měli vylepšit?

Reflexe a sebereflexe týdenního bloku:

Abych děti namotivovala k týdennímu bloku Pasou se nám tady koně! připravila jsem do herny podkovu. Děti měly za úkol tuto podkovu najít. Nakonec uspěla jedna všímavá holčička, jelikož zjistila, že tuto věc ve třídě nemáme. Poté, co byla podkova nalezena, jsme si sedli do kruhu, kde jsem položila otázky „Víte, co to je?“ a „Jaké zvířátko má

podkovu?“. Odpovědí na první otázku jsem byla mile překvapená, když starší děti správně uhádly, že se jedná o podkovu. Následně také věděly, že ji mají koně.

Práce s rekvizitou – děti odpovídaly na otázku „Co by to mohlo být, kdyby to nebyla podkova?“. Ze začátku nevěděly, co mají odpovědět, a tak nezbývalo, než abych do debaty zasáhla svou odpovědí. Navrhla jsem, že by to mohlo být písmeno U. Tato asociace spustila reakci většiny dětí, poté samy navrhovaly, že by to mohl být třeba náramek – ten ostatně zmiňovaly nejčastěji. Bylo mi líto, že se nám tato činnost moc nepovedla, a tak jsem se k ní vrátila znovu. Děti se najednou rozhlédly po třídě a říkaly různé nápady – palačinka, prolézačka, koruna, náhrdelník, prstýnek, náušnice či frisbee.

Písnička Okolo Třeboně – starší děti ji znaly. Využili jsme Orffovy hudební nástroje – malé děti dostaly dřívka a starší triangel. Ze začátku se nám příliš nedařilo udržet rytmus – zlepšení přišlo po chvíli trénování. Děti byly šikovné a bylo vidět, že je hudba baví. Po zpěvu jsme si povídali, o čem písnička byla. Děti odpovídaly, že o koních, ale nenapadlo je, že se tam objevují i kobyly. Zeptala jsem se dětí, jestli ví, kdo je to kobyla. Kladných odpovědí nebylo příliš, a tak jsme si vše vysvětlili.

Asociační kruh – zde jsem dětem položila otázku, co je napadne, když se řekne kůň. Napadlo je seno, stáje a podkova. Poté jsem využila diskusi k tomu, aby se děti zamyslely, kde bydlí kůň. Odpovědi byly vesměs správné – někdo řekl, že bydlí venku, jiný ve stájích nebo v ohradě. Na otázku, proč ho potřebujeme, odpověděly k jízdě. Dále jsme probírali, koho vozí, na to děti odpovídaly, že nejčastěji lidi.

Pak mi děti ukázaly, jak se podle nich jezdí na koni. Vymyslely si vlastní pohyb, někdo si vzal molitanovou kostku, někdo provázek. Jelikož se v písničce pásly koně, tak děti předváděly zejména tuto činnost. Osobně si myslím, že se jim to moc povedlo. Líbilo se mi, jak se každý pásal sám podle sebe.

Promenáda koní – děti si zahrály na koně, který má prostor sám pro sebe. Představily se tímto způsobem: „Já jsem... a umím...“. Ostatní děti opakovaly: „Ty jsi... a umíš...“. Na této činnosti se vystřídaly všechny děti. Podle mého názoru si myslím, že se tato činnost povedla a dá se využít i v jiném tématu. Po skončení jsme poslouchali hudbu. Děti měly za úkol pohybovat se do rytmu – když byla písnička pomalá, tak odpočívaly, když byla písnička veselá, běhaly a poskakovaly, jak se jim zachtělo. A protože mám v každém

týdenním bloku dvě písničky, které na sebe navazují, jako druhou jsem vybrala písničku Já mám koně, vraný koně. Někteří ji neznali, proto bylo třeba ji několikrát zopakovat. Opět jsme využili jsme Orffovy hudební nástroje, ale také dva kamínky, kterými děti bouchaly o sebe. Písnička se nám povedla.

Komunitní kruh – po hudební vložce jsme si sedli do komunitního kruhu, kde jsme diskutovali, o čem byla písnička. Děti reagovaly a popisovaly skákání koní. Nato jsem navázala hrou Dostihy. Nejprve jsem se zeptala, jestli děti ví, co to je dostih. Jedna holčička mi odpověděla, že má doma stolní hru dostihy a že by nám ráda řekla, jak se hraje. Dala jsem ji prostor, aby se vyjádřila. Pak jsem pokračovala já a situaci jsme dál podrobně rozebírali. Po vysvětlení pravidel jsme mohli začít hrát. Osobně jsem převzala roli komentátora a říkala jsem, co mají děti dělat. Nejprve skákaly přes překážky, nezapomněli jsme ani na zrychlování či zpomalování do tempa. Děti tato pohybová hra moc bavila a chtěly ji hrát často. Moc mě to potěšilo. A protože každý jezdec by měl potěšit svého koníka, tak jsme si sedli do kruhu a každé dítě ukázalo, jak by potěšilo svého koníka. Některé dítě by koníka pohládilo, dalo mu pusku, obejmulo nebo dalo třeba najíst a napít. Bylo vidět, že by děti o svého koníka pěkně pečovaly. Tuto činnost bych příště udělala delší, protože děti z ní byly nadšené.

Domeček pro koníčka – dala jsem dětem možnost, aby si samy vybraly, zda chtějí stavět společně, ve dvojicích či jednotlivě. Byla jsem překvapená, že se rozdělily na mladší a starší. Starší si vzali molitanové kostky, mladší pěnové a také kužely. Starší děti se společně domlouvaly na představě, jak by měl domeček vypadat. Sledovala jsem stavění mladších a líbilo se mi jejich spontánní stavění bez přípravy. Vytvořily domeček jako ohradu. Dále jsem dala dětem prostor, aby svůj domeček vyzkoušely, zahrály si tedy na koníky. Řehtaly, mlaskaly, a tímto jsme si vyzkoušely i zvuky, které jsou typické pro koně. Bylo to spontánní a myslím si, že tímto jsme si stavění domečku ještě více užili.

Štronzo je hra, která je u dětí velmi oblíbená. Děti se pohybovaly za doprovodu bubínku, jakmile jsem přestala hrát a zaslechly slovo kůň, zastavily se jako sochy. Snažily se nehýbat, což si myslím, že se jim dařilo. I já jsem se snažila, aby děti nebyly v kamenné podobě dlouho, není to vhodné. Po skončení Štronza následovala relaxace.

Relaxace – k této činnosti jsem pomohla dětem myšlenkou, že kůň si musí po náročném dni odpočinout. Každý si našel místo ve třídě nebo v herně – tam, kde mu to bylo pohodlné nebo příjemné. Všichni mohli zavřít oči nebo jen tak ležet.

Poté jsme si sedli do kruhu a kdo chtěl, mohl nám povyprávět, jestli se mu něco zdálo. Některé děti byly sdílné a řekly nám svůj sen, jiným se nezdálo nic, spíše přemýšlely, co budou dělat až přijdou domů nebo kdo pro ně po obědě či po spinkání přijde. Někdo také přemýšlel, co budeme mít k obědu. Byla jsem za tuto aktivitu ráda. Na závěr každého dne jsem dělala reflexi, která je důležitá pro mou zpětnou vazbu. Dětem se nejvíce líbila promenáda koní, stavění domečku a dostihy. Konstatovaly, že se nám povedlo všechno – největší zájem byl však o dostihy.

5.5 Hodnocení realizace – Sebereflexe

Když shrnu celkově všechny tři tematický celky, tak musím přiznat, že jsem velice nadšená z toho, jak děti činnosti zaujaly. Nejen, že spolu spolupracovaly, ale také se dokázaly domluvit. Některé činnosti je zaujaly více a některé méně, ale i tak se nám každý celek povedl. Po skončení realizace jsem měla dobrý pocit z toho, že si děti písničky zpívají a samy při své volné hře, což mi zároveň vykouzlilo i úsměv na tváři.

Snažila jsem se, aby do každé činnosti byly děti dostatečně namotivováni. Bohužel se mi to nepodařilo u všech činností, někdy jsem na nich viděla, že je to nebaví a snažila jsem se najít jiné řešení tak, aby děti byly spokojené. To byla situace, která mě mrzela, ale pak jsem byla ráda, že jsme činnost upravili podle sebe, protože takto nás bavila.

Velice mě překvapila činnost Tvůrčí psaní. Bála jsem se ji a nevěděla jsem, jak dopadne. Byla jsem mile překvapená, jak děti vymyšlení vlastního textu baví. Napadlo je hodně nápadů. Dokonce si písničku chtěli pořad zpívat. Nikdy by mě nenapadlo, že si u vlastní tvorby užijeme tolik legrace.

Při realizaci jsem se snažila, aby se zapojily všechny děti. Občas to pro mě bylo náročnější, protože se ve třídě nacházejí i dvouleté děti, některé z nich nechtějí spolupracovat. Do činností jsem je nenutila, ale často se stávalo, že když činnost pozorovaly a zaujala je, chtěly se hned připojit. Velice mě potěšilo, že šly za námi a

připojily se k nám. Při zpívání písní jsem děti doprovázela na klávesy, které máme dostupné v mateřské škole, děti se zapojily s využitím dětských hudebních nástrojů.

Na řízené činnosti jsem se připravovala vždy den předem, ale stávalo se, že jsme toho občas stihli i více než jsem původně myslela. Také se stávalo, že jsme činnosti několikrát opakovali, protože se dětem velice líbily. Využívala jsem nejčastěji doprovodné nástroje z Orffova instrumentáře, pomůcky, které využíváme k pohybovým aktivitám či rozcvičkám a plyšové hračky nebo zástupné předměty, které nám pomáhaly v komunitním a asociačním kruhu. Každý týden jsem měla při realizaci připravený detailně zpracovaný tematický celek, a to pro případ, abych na žádnou činnost nezapomněla.

Na závěr bych napsala, že se mi práce s lidovou písní líbila a potěšilo mě, že se děti rády zúčastňovaly jednotlivých činností. Tuto realizaci bych zhodnotila jako povedenou a pro mě přínosnou a naučnou.

V rámci své bakalářské práce jsem ještě vytvořila tematický celek s názvem „Kdopak by se v lese bál“, který jsem také realizovala, a je rovněž uveden v příloze. (*viz příloha č. 2*)

6 DISKUZE

Hlavním cílem bakalářské práce bylo poukázat na možnosti propojení hudebních a dramatických činností k rozvoji sociálních dovedností skrze lidovou píseň.

Při psaní mé teoretické práce jsem se inspirovala metodami a technikami od Svobodové a Švejdrové (2011). Získané znalosti jsem využila při realizaci praktické části. Při psaní teoretické práce mě napadaly činnosti, které souvisí s danou metodou či technikou. Pomohla mi Lišková (2006), kde jsou popsány jednotlivé hudební činnosti, které jsem ve své praktické části také využila. Jednalo se zejména o hru na tělo, která spadá do hudebně-pohybových činností. Při psaní jsem se ujistila, že pohyb je pro děti v předškolním věku velmi důležitý. Dále se jedná o poslech, který se v mé práci také nachází a samozřejmě nejvíce práce s hudebními nástroji, jednalo se o Orffovy hudební nástroje. A to nejdůležitější je zpěv, protože má práce se zabývá především lidovou písní.

Bylo prokázáno, že se děti učí pomocí her, které dramatická výchova nabízí. Mohou se vžít do role svého oblíbeného hrdiny nebo pochopit danou situaci z pohledu jiného člověka, jak popisuje Bláhová (1996).

Potvrdila se mi definice od Šimanovského a Tiché (2016), že pokud využijí lidovou píseň, která má jednoduchou melodii i text, bude pro děti lehce zapamatovatelná. S dětmi jsme si text písně podrobně rozebrali, což jim pomohlo se lépe do písně vžít.

Podle Liškové (2006) jsem se utvrdila v tom, že je dobré děti před každou písní nebo činností namotivovat, ať už hudebními nástroji či nějakým předmětem nebo hrou. Když děti správně namotivujeme, bude je zpívání bavit.

V praktické části jsem zařadila kvantitativní výzkum, kde je využito metod pozorování, rozhovoru a analýzy edukačních materiálů. Abych mohla realizovat jednotlivé tematické celky, musela jsem si promyslet, které lidové písně se k sobě hodí. Vybrala jsem vždy dvě lidové písně k jednomu tematickému celku. V této bakalářské práci se nachází tři celky s názvy „Na střeše zpívají kočky!“, „Pasou se nám tady koně!“ a „Kdopak by se v lese bál!“ Každý celek probíhal jeden týden, přičemž každou činnost jsem natáčela, abych zachytila odpovědi dětí a jejich reakci na jednotlivé činnosti. Z videonahrávek vyplynulo, že děti činnosti a písně bavily. Metody a techniky dramatické výchovy jim byly blízké.

Pomocí dramatické výchovy si mohou zkusit roli, která jim může být blízká anebo kterou by si chtěly pouze zkusit.

Dětem se nejvíce líbila pohybová hra Štronzo. Tato činnost se dá využít ke každému tématu, který se v mateřské škole probírá. Děti mohou běhat buď za doprovodu bubínku nebo CD přehrávače. Někdo může znát i tzv. Oživlé Štronzo. Při realizaci programu jsem chtěla zjistit, jestli děti zvládnou vytvořit vlastní text k písni či jestli dokáží vymyslet pokračování textu písně. Při mém překvapení je tato činnost bavila. Dokonce chtěly jejich píseň pořád zpívat. Využila jsem také Horkou židli, protože jsem ji v mateřské škole ještě nikdy nevyužila. Na horké židli jsem seděla já a děti byly mi pokládaly otázky. Pro některé děti by mohla být tato činnost poměrně těžká nebo stresující. Z toho důvodu jsem raději seděla na židli já. Důležité je, že ze židle můžeme kdykoliv odejít.

V rámci hudebních činností jsem využila nástroje z Orffova instrumentáře, které se v mateřských školách často využívají. Jedná se o tzv. doprovodné hudební nástroje, které jsou určené pro děti. Při zpěvu jsem využila také hru na tělo. Děti tleskaly a dupaly do rytmu. Hra na tělo je také jedna z činností, která se v mateřské škole využívá. Při své realizaci jsem využila i poslechové činnosti. Jednalo se o činnost, kdy děti poslouchaly melodii, kterou jsem hrála na klávesy. Rozeznávaly, jestli je to melodie pomalá nebo rychlá. V rámci zpěvu jsme si zkoušeli, jak asi zpívají kočky na střeše. Mňoukali jsme do rytmu.

V rámci své bakalářské práce jsem se dozvěděla mnoho informací o dramatické a hudební výchově. Hlavně, jak mohu pracovat s lidovou písní s využitím dramatické výchovy. Snažila jsem se, aby se všechny děti zúčastnily činností, což si myslím, že se mi povedlo. Aktivitu je bavily a těšily se na další. Myslím si, že v rámci své práce jsem poukázala, že se dají propojit hudební a dramatické činnosti. Cíl mé bakalářské práce považuji za splněný.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo poukázat na možnosti propojení hudebních a dramatických činností k rozvoji sociálních dovedností skrze lidovou píseň.

Abych mohla splnit cíl své práce, musela jsem se hlouběji zabývat dramatickou a hudební výchovou. V teoretické části se bakalářská práce zabývá charakteristikou současného pojetí předškolního vzdělávání s ohledem na dramatickou a hudební výchovu, dramatickou výchovou a jejím vymezením, sociálním učením a prosociálním chováním dětí předškolního věku. Dále jsou popsány hudební činnosti a píseň jako motivační činitel k rozvoji sociálních dovedností. Jelikož se bakalářská práce zabývala lidovou písní, nastudovala jsem si i pro zajímavost historii a současnost české lidové písně. Tuto zmínku příkládám v příloze.

V praktické části jsem vytvořila program postavený na práci s lidovou písní prostřednictvím metod dramatické výchovy, kdy je podpořen rozvoj sociálních dovedností a prosociálního chování. V průběhu realizace činností a následné podrobné reflexe je využito metody pozorování, rozhovoru a analýzy edukačních materiálů. Každá část byla podrobně reflektována s ohledem na konkrétní vzdělávací výstupy každého dítěte. Součástí mé praktické práce jsou i fotografie z některých činností, které jsem realizovala v mateřské škole. Na konci bloku jsem zpracovala reflexi s dětmi a sebereflexi, která mi pomohla při tvorbě dalšího bloku. Vytvořila jsem tři tematické celky – v každém tematickém celku jsou dvě lidové písně, které souvisí s tématem. Každý celek jsem realizovala po týdnu. Děti činnosti tak bavily, že jsme je stihli i dříve, než jsem zamýšlela. Každý den jsem s dětmi reflektovala činnosti, protože zpětná vazba je pro mě důležitá. Při psaní reflexe a sebereflexe jsem vycházela z videonahrávek a rozhovorů. Cíle, které jsem si v bakalářské práci stanovila, jsem naplnila.

Nikdy jsem s dětmi nerozebírala lidovou píseň pomocí prvků dramatické výchovy. Byla jsem mile překvapená, jak je práce s lidovou písní s využitím dramatické výchovy bavila. Bylo to pro mě velmi přínosné, protože jsem se zároveň naučila pracovat s písní a propojit ji s dramatickou výchovou. Pokud daná činnosti děti nebavila, snažila jsem se přepracovat náplň do zajímavější podoby. Naopak některé činnosti měly takový úspěch, že jsme je museli zopakovat. Zároveň jsem měla velkou obavu, aby činnosti bavily velké

i malé děti, protože jsem pracovala se skupinou od dvou do sedmi let. Obavy se ukázaly jako zbytečné. Psaní této práce a na výše uvedené téma mě posunulo k tomu, abych více zapojovala hudební a dramatickou výchovu do svých tematických celků.

Seznam použité literatury a zdroje

AMIROVÁ, Alžběta, Michaela FIEDLEROVÁ a Andrea REJCHRTOVÁ. *Metody a aktivity dramatické výchovy v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, [2019]. Komplexní metodiky jednotlivých oblastí předškolního vzdělávání. ISBN 978-80-7496-430-5.

BLÁHOVÁ, Krista. *Uvedení do systému školní dramatiky: dramatická výchova pro učitele obecné, základní a národní školy*. Praha: IPOS – Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 1996. ISBN 80-7068-070-9.

JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole*. Hradec Králové: Orlice 2005. ISBN 80-903115-7-1.

JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál 2012. ISBN 978-80-7367-750-3.

KUBECOVÁ, Markéta, Marcela PEHELOVÁ, Marie SLAVÍKOVÁ, Veronika RŮŽIČKOVÁ a Hana VÁŇOVÁ. *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Praha: Raabe, [2017]. Rozvíjíme dítě v jednotlivých oblastech předškolního vzdělávání. ISBN 978-80-7496-332-2.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006. ISBN 80-86307-26-3.

MERTIN, Václav a Ilona GILLERNOVÁ, ed. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Třetí vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0977-5.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-717-8579-2.

PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

TYLLNER, Lubomír a Zdeněk VEJVODA. *Česká lidová píseň: historie, analýza, typologie*. [Praha]: Bärenreiter Praha, 2019. ISBN 978-80-86385-39-6.

SVOBODOVÁ, Eva. *Prosociální činnosti pro předškolní vzdělávání*. 2012. Raabe, 2012. ISBN 978-80-87553-64-0.

SVOBODOVÁ, Eva a Hana ŠVEJDOVÁ. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0020-8.

SVOBODOVÁ, Eva et al. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-774-9.

SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Manuál k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy*. 2. vyd. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2005 [i.e. 2006]. ISBN 80-87000-01-3.

ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a Alena TICHÁ. *Lidové písničky a hry s nimi*. Vydání páté. Praha: Portál, 2016. Nápady – hry – tvořivost. ISBN 978-80-262-1070-2.

ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk, Alena TICHÁ a Tereza STAŇKOVÁ. *Lidové písničky a hry s nimi 2*. Praha: Portál, 2019. ISBN 978-80-262-1368-0.

ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. 1998. Brno: Paido, 1998.

VALENTA, Josef. *Metody a techniky dramatické výchovy*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1865-1.

VISKUPOVÁ, Božena. *Hudebně pohybová výchova a zpěv: Metod.přír.pro nepovinný předmět v 5.-8.roč.zákl.školy*. Praha: SPN, 1989. ISBN 80-04-19284-X.

VYSLOUŽIL, Jiří. *Hudební slovník pro každého*. Vizovice: Lípa, 1999. ISBN 80-901199-0-5.

ZEZULA, Jiří. *Hudební výchova v mateřské škole*. 1990. Praha: SPN, 1990.

Internetové zdroje:

[online]. [cit. 2021-11-27]. Dostupné z:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/k/PM/7481/DRAMATICKA-VYCHOVA-V-MS---I-CAST.html>

[online]. [cit. 2021-12-13]. <https://publi.cz/books/114/08.html>. Dostupné z:

<https://publi.cz/books/114/08.html>

RVP PV září 2021 [online]. Upravený RVP PV. Praha, 2021 [cit. 2022-03-20]. Dostupné

z: <https://www.msmt.cz/file/56051/>

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Historie české lidové písně, současnost české lidové písně

Příloha č. 2- Tematický celek (Kdopak by se v lese bál!)

Příloha č. 3 – Fotodokumentace z realizace programu

- Obrázek č. 1 - Motivace
- Obrázek č. 2 – Horká židle
- Obrázek č. 3 – Oživlé Štronzo
- Obrázek č. 4 – Práce s rekvizitou (klubíčko)
- Obrázek č. 5 – Kdo štěká, kdo mňouká
- Obrázek č. 6 – Práce s rekvizitou (podkova)
- Obrázek č. 7 – Jak se pasou koně
- Obrázek č. 8 – Domeček pro koníčka
- Obrázek č. 9 – Práce s nástroji
- Obrázek č. 10 – Činnosti v lese

Příloha č. 4 – Noty k lidovým písním (Šimanovský, Tichá, 2016)

- Obrázek č. 1 – Utíkej Káčo
- Obrázek č. 2 – Kočka leze dírou
- Obrázek č. 3 – Okolo Třeboně
- Obrázek č. 4 – Já mám koně
- Obrázek č. 5 – Já do lesa nepojedu
- Obrázek č. 6 – Skákal pes

Příloha č. 1

Historie české lidové písně

Vůbec nejstarší záznam české lidové písně pochází ze 16. století. Jako příklad uvádím píseň „Když jsem já ty koně pásal“. Za zmínku stojí také nejstarší lidová píseň „Radujme se, veselme se“, tato píseň se dochovala i ve svém původním znění.

Privátní sběratelé lidových písní, jako například Karel Weis nebo Čeněk Holas usilovali o to, aby lidová píseň nezanikla a dostala se více do povědomí veřejnosti a do osnov ve školách, a to zejména těch mateřských. V jejich činnosti jim pomáhala Česká akademie věd a umění nebo soukromí sponzoři.

Asi k nejstarším památkám lidové písně patří zápisy, původně nalezené v klášteře v Kladrubech a pochází zhruba ze 17. a 18. století. Na dnešním Plzeňsku byl pak nalezen Kolovratský rukopis Bedřicha D. Webera, který obsahuje 35 písní.

Z jižních Čech a Pošumaví bych uvedla houslistu Ondřeje Hůlku, který má nejznámější rukopis jihočeských lidových písní. V posledních letech 18. století zaznamenal 160 písní, převážně se jedná o písně s texty a nápěvy.

Prameny dále hovoří o osobnostech z konce 18. století ve středních Čechách a Polabí. Jedná se o Jiřího Volného, Josefa Procházku, Václava Fialu a Františka Jana Vaváka. V Podkrkonoší jsou lidové písně dostupné jen v rukopisech. I Posázaví a České Horácko má výjimečnou osobnost z 18. století, a to Antonína-Francla Sýkoru. Z oblasti Chodska pochází dva významní spisovatelé, kteří se zasloužili o lidovou píseň, jedná se o Karla Jaromíra Erbena a Boženu Němcovou. Němcová využila folklór pro říkanky, básničky apod. V Erbenově písňové sbírce je na 80 záznamů.

Karel Václav Adámek (1868-1944) byl profesní advokát, který se od roku 1893 věnoval sběratelství lidových písní a také tanců. Jeho rozsáhlá sbírka obsahovala 1420 písní.

Od druhé poloviny 19. století je velký zájem o kvalitní české lidové písně. Zájem projevil také Ludvík Kuba či Čeněk Holas.

Moderní bádání později ovlivnil hlavně Otakar Hostinský svoji pozitivistickou metodologií. Publikoval dílo „O naší světské písni lidové“, název poté změnil na „Česká

světská píseň lidová“, datovaný k roku 1961. Hostinský konfrontoval vlastní poznatky s Erbenem a Františkem Bartošem. Tito umělci totiž nechtěli, aby lidová píseň zanikla.

Hostinský se pokusil jinak definovat lidovou píseň. On totiž sám nazýval lidovou píseň tím, co v národnosti vzniklo, ale jeho vlastní tvořivostí. Bral v úvahu, že některé písně jsou zlidovělé, to znamená, že píseň pocházela z jiné kultury nebo z umělé hudby, ale lidé si je osvojili.

Za zmínku stojí také Hostinského žák Otakar Zich (1879-1934). Zich získal zkušenosti na Chodsku a ve východních Čechách.

Česká lidová píseň v současnosti

Lidovou píseň zařazujeme do tzv. folklóru. Kolem 20. století převážně v evropských zemích téměř vymizel. V Česku lidovou píseň stále udržujeme. Ve své původní podobě se lidová píseň dochovala zejména na Valašsku a Chodsku.

V současné době je mnoho skladatelů, kteří při tvorbě využívají prvky lidové písně. Mezi ty nejznámější patří hudební soubory Čechomor, Mužáci ze Zlína, Javory a Kantořina. Z interpretů bych uvedla Luboše Holého, Gabrielu Jílkovou či Růženu Dětskou. Ze zahraničních interpretů bych uvedla Marthu a Tena Elefteriadu.

Níže se budu věnovat skupině Čechomor, která má v naší zemi dlouholetou tradici. Jedná se o svitavsko-pražskou hudební skupinu, která hraje moravské, české, slezské a slovanské lidové písně. Aktivně hrají od roku 1988 až do současnosti. Mezi členy skupiny patří houslista a zpěvák Karel Holas, kytarista a zpěvák František Černý, akordeonista a trumpetista Radek Pobořil, bubeník Matěj Lienert, baskytarista Lukáš Čunta a zpěvačka Martina Pártlová. Kapela dostala roku 2001 cenu Anděl.

Mužáci ze Zlína je skupina, která byla založena v roce 2002 ve Zlíně. Jedná se folklorní pěvecké sdružení. Zpívají převážně lidové písně ze Zlínska a také z Valašska. Mezi jejich písně patří např. lidové balady, vojenské písně a verbuňky.

Javory je hudební skupina založena roku 1964, kterou seskupili sourozenci. Jedná se o Hanu a Petra Ulrychových. Tato skupina vystupuje s tradičními hudebními nástroji.

Kantořina byli založeni roku 1970. Hrají především lidové nebo zlidovělé písně, s převážně českými a moravskými texty. Mezi její členy patří houslista a zpěvák Jan Filip, zpěvačka a flétnistka Martina Vejrová, kytarista a zpěvák Miloš Panchartek, zpěvačka a kytaristka Eva Černíková, která bohužel nyní nevystupuje. Tato skupina vyjíždí, také do zahraničí.

Lidová píseň však zasahuje i do jiných hudebních žánrů – její prvky můžeme nalézt například v trampských nebo rockových písních.

Rozdíl mezi písní lidovou a umělou je ten, že u umělé písně známe autora a byla předána jinak než jen ústní formou. Umělá píseň ve 20. století rozvíjí obohacenou píseň z minulosti.

Příloha č. 2

Téma: Kdopak by se v lese bál!

Věková skupina: 2-7 let

Délka realizace: Týdenní blok

Využité metody dramatické výchovy: Komunikativní kruh, Hra v roli, Asociační kruh, Zvuková koláž, Zrcadlo, Oživé Štronzo, Tvůrčí psaní, Reflexe

Cíl:

- Seznámení s prvky dramatické výchovy
- Procvičení paměti
- Naučit se naslouchat ostatním
- Poznávání hudebních nástrojů
- Využít tělo jako netradiční hudební nástroj
- Rozvoj sluchové paměti

Motivace

S dětmi sedíme v kruhu, pro lepší motivaci k tématu jsem přinesla myslivecký klobouk. Děti si ho můžou dát na hlavu a přemýšlet o něm.

Otázky:

- Čí by to mohl být klobouk?
- Kde myslivec pracuje?
- Co v tom lese dělá?
- Znáte nějakou písničku o lese?

S dětmi se chci postupně dostat k písničce Já do lesa nepojedu, která je typická pro naše téma o lese.

Text písně: **(Já do lesa nepojedu)** - česká lidová

1. sloka

Já do lesa nepojedu,
já do lesa nepůjdu,
kdyby na mě hajný přišel,
on by mně vzal sekeru.

2. sloka

Sekera je za dva zlatý
a topůrko za tolar,
kdyby na mě hajný přišel,
on by mně to všecko vzal.

Písničku budeme doprovázet pomocí Orffových hudebních nástrojů, které využívám ve všech písničkách.

(viz obrázek č. 9)

Komunitní kruh:

„O čem byla písnička?“

Dramatizace písničky:

Poté, co děti převypráví, co se děje v písničce se rozdělí na dvě skupiny. Jedna skupina zpívá a druhá zdramatizuje píseň. Pak se skupiny prohodí.

Asociační kruh:

Poté, co děti převypráví, o čem byla písnička si sedneme do asociačního kruhu. Dám dětem následující otázku: „Co tě napadne, když se řekne les?“ Každé dítě po jednom řekne, co ho napadne, každá odpověď je správná.

Činnosti v lese:

Aby pro děti byla činnost zajímavá, využijeme pantomimy. Děti znázorní, co můžeme dělat v lese – kácet dříví, krmit zvěř či jít na procházku.

(viz obrázek č. 10)

Komunitní kruh:

Sedneme si do komunitního kruhu, kde děti odpovídají na následující otázky:

- Jaký může být les?
- Jaká zvířátka mohou být v lese?

Děti odpovídají na následující otázky. Každý může vidět les jinak, někdo ho vidí strašidelný, někomu se les líbí. Důležité je, že každý má jinou představivost.

Zvuky lesa:

Pro tuto činnost zatáhneme závěsy a pustíme zvuky lesa, abychom navodili atmosféru. Na zem připravíme různé předměty, na které nesmíme šlápnout, jinak nás uslyší myslivec. Jakmile uslyšíme podezřelý zvuk, zastavíme. V lese můžeme slyšet i strašidelné zvuky.

Zvuk zvířátek:

Poté, co se vrátíme z lesa, si sedneme na zem a zeptám se dětí: „Děti slyšely jste v lese nějaká zvířátka? Jestli ano, jaký to byl zvuk? Dokázaly byste ho napodobit?“ Děti si zkusí napodobit lesní zvířátko.

Fouká a fouká:

„Možná jste v lese slyšely i nějaké jiné zvuky, možná to mohl být vítr.“ My si teď na takový vítr zkusíme zahrát. Já vás teď začaruji na stromy.“ Zaklínadlo: „Abraka dabra ať je z tebe smrk nebo lípa.“ V tu ránu stojí děti v kruhu jako stromy. Koruna se nám houpá ve větru. Záleží na paní učitelce, jestli fouká hodně nebo málo – děti se pohybují podle větru.

Komunitní kruh:

Nyní se posadíme do komunitního kruhu, kde položím následující otázky:

- Můžeme najít v lese vodu?
- Když se podíváme do vody, co v ní můžeme vidět?

S dětmi si půjdeme zkusit co můžeme vidět ve vodním odraze. Půjdeme do umývárny a napustíme do umyvadla vodu. Poté co se děti podívají řeknou v kruhu, co ve vodě viděly.

Zrcadlo:

S touto činností navážu na předešlou aktivitu, kdy děti viděly odraz sebe. Zahrajeme si tedy hru na zrcadlo. Děti se rozdělí do dvojic. Napodobují pohyb svého kamaráda, poté si vymění roli.

Komunitní kruh:

Nyní se posadíme do komunitního kruhu, kde se zeptám na tyto otázky:

- Jaký pán se stará o les?
- Jak podle vás vypadá?
- Jaké domácí zvířátko mu v lese pomáhá?

- Znáte nějakou písničku o pejskovi?

S dětmi chci dojít k písničce Skákal pes, která je mezi dětmi známá.

Text písně: (**Skákal pes**) - česká lidová

1. sloka

Skákal pes přes oves,
přes zelenou louku.
Šel za ním myslivec,
péro na klobouku.

2. sloka

Pejsku náš, co děláš,
žes tak vesel stále?
Řek bych vám, nevím sám,
hop a skákal dále.

Písničku si zazpíváme pomocí hry na tělo. Děti mohou do rytmu tleskat, luskat nebo dupat.

Komunitní kruh:

Po písničce se posadíme do komunitního kruhu, kde položím následující otázky:

- O čem byla písnička?
- Byl pejsek veselý nebo smutný?
- Jak vypadá veselý pejsek?
- Jak vypadá smutný pejsek?

Děti pomocí pantomimy ztvární veselého a smutného pejska.

Pokračování písničky:

Nyní využijeme techniku tzv. tvůrčí psaní. Děti vymyslí pokračování příběhu k písničce Skákal pes. Další text si napíšu na papír a poté text přidáme k písničce. Celou písničku si následně znovu zazpíváme.

Oživlé štronzo:

Protože jsme dlouho seděli, tak se trošku proběhneme. Zahrajeme si „Oživlé Štronzo“. Dětem pustíme písničku Skákal pes, za jejího doprovodu ji děti ztvárňují dle své fantazie. Když písnička skončí, děti zůstanou stát jako sochy.

Relaxace:

I pejsci si občas musí odpočinout, a tak si každé dítě najde své místo, kde se cítí v bezpečí. Děti jsou unavená štěňátka a potřebují si odpočinout. Uvolní se a mohou si přitom zavřít oči. Když by se jim zdál nějaký krátký sen, mohou nám ho říct. Protože i pejsci mají své sny.

Reflektivní otázky:

- Co se vám líbilo?
- Co se nám povedlo?
- Co byste si chtěly ještě zkusit?
- Myslíte si, že bychom něco příště měli vylepšit?

Příloha č. 3 – Fotodokumentace z realizace programu

Obrázek č. 1 – Motivace
vlastní zdroj

Obrázek č. 2 – Horká židle
vlastní zdroj

Obrázek č. 3 – Oživé štronzo
vlastní zdroj

Obrázek č. 4 – Práce s rekvizitou
(klubíčko)
vlastní zdroj

Obrázek č. 5 – Kdo štěká, kdo mňouká
vlastní zdroj

Obrázek č. 6 – Práce s rekvizitou
(podkova)
vlastní zdroj

Obrázek č. 7 – Jak se pasou koně
vlastní zdroj

Obrázek č. 8 – Domeček pro koníčka
vlastní zdroj

Obrázek č. 9 – Práce s písničkou

vlastní zdroj

Obrázek č. 10 – Činnosti v lese

vlastní zdroj

Příloha č. 4

Obrázek č. 1 – Utíkej, Káčo, utíkej!

Zdroj: (Šimanovský, Tichá, 2016)

Utíkej, Káčo, utíkej

česká

Musical score for the song "Utíkej, Káčo, utíkej!". The score is written in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#) and a 2/4 time signature. It consists of three staves. The first staff has a melody with lyrics "U - tí - kej, Ká - čo, u - tí - kej, u - tí - kej," and chords A, D, and A above it. The second staff continues the melody with lyrics "ho - ní tě ko - cour di - vo - kej, di - vo - kej," and chords E and A above it. The third staff continues the melody with lyrics "hó - ní tě ko - cour di - vo - kej." and chords E7 and A above it.

2. Káča utíká, co může, co může,
kocour ji chytit nemůže, nemůže,
kocour ji chytit nemůže.

Obrázek č. 2 – Kočka leze dírou

Zdroj: (Šimanovský, Tichá, 2016)

Kočka leze dírou

česká

Musical score for the song "Kočka leze dírou". The score is written in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#) and a 2/4 time signature. It consists of two staves. The first staff has a melody with lyrics "Koč-ka le-ze dí - rou, pes ok - nem, pes ok - nem, ne-bu-de-li" and chords D, G, D, G, D, and A above it. The second staff continues the melody with lyrics "pr - šet, ne - zmok - nem, ne-bu-de-li pr - šet, ne - zmok - nem." and chords D, A, D, A, D, A7, and D above it.

Obrázek č. 3 – Okolo Třeboně

Zdroj: (Šímanovský, Tichá, 2016)

Okolo Třeboně česká

O - ko - lo Tře - bo - ně, o - ko - lo Tře - bo - ně
pa - sou se tam ko - ně, pa - sou se tam ko - ně.
Dej ko - by - lám, to ti po - ví - dám, dej ko - by - lám o - vsa.

2. Až se ti napasou, až se ti napasou,
domů tě ponosou, domů tě ponosou.

Obrázek č. 4 – Já mám koně

Zdroj: (Šímanovský, Tichá, 2016)

Já mám koně česká

Já mám ko - ně, vra - ný ko - ně, to jsou ko - ně mí.
Když já jim dám o - vsa, o - ni ská - čou ho - psa.
Já mám ko - ně, vra - ný ko - ně, to jsou ko - ně mí.

2. Když já jim dám obroku,
voni běží do skoku.
3. Když já jim dám ovsu
voni skáčou hopsa.
4. Když já jim dám jetele,
voni skáčou vesele.

Obrázek č. 5 – Já do lesa nepojedu

Zdroj: (Šímanovský, Tichá, 2016)

Já do lesa nepojedu

česká

Musical score for the song "Já do lesa nepojedu" in 3/4 time, C major. The score consists of four staves of music with lyrics underneath. Chords are indicated above the notes.

C G7 C
Já do le - sa ne-po - je - du, já do le - sa ne - pů - jdu,
C G7 C
kdy-by na mě haj-nej při - šel, on by mi vzal se - ky - ru.
G7 C G7 C
Se - ky - ra je za dva zla - tý a to - půr - ko za to - lar,
C A7 Dmi G7 C
kdy-by na mě haj-nej při - šel, on by mi to všec - ko vzal.

Obrázek č. 6 – Skákal pes

Zdroj: (Šímanovský, Tichá, 2016)

Skákal pes

česká

Musical score for the song "Skákal pes" in 2/4 time, D major. The score consists of two staves of music with lyrics underneath. Chords are indicated above the notes.

D A
Ská - kal pes přes o - ves, přes ze - le - nou lou - ku,
A7 D
šel za ním my - sli - vec, pé - ro na klo - bou - ku.

2. Pejsku náš, co děláš, žes tak vesel stále,
řek' bych vám, nevím sám, hop, a skákal dále.